

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ
ΣΧΟΛΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ, ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΩΝ
ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

"ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΚΑΙ ΕΛΕΓΧΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΩΝ
ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ"

Η Σχέση μεταξύ φορολογητέων και λογιστικών κερδών:

Θεωρητική και εμπειρική διερεύνηση

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Της

Τάρη Παναγιώτα Χάιδω

ΑΜ.ΛΕΕΔΟ 1660

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΖΗΣΗΣ

Νοέμβριος

2018

**ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΣΤΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΚΑΙ ΕΛΕΓΧΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΩΝ
ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ**

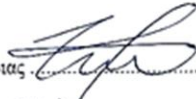
ΒΕΒΑΙΩΣΗ ΕΚΠΟΝΗΣΗΣ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

(περιλαμβάνεται ως ξεχωριστή (δεύτερη) σελίδα στο σώμα της διπλωματικής εργασίας)

«Δηλώνω υπεύθυνα ότι η διπλωματική εργασία για τη λήψη του μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών, του Πανεπιστημίου Πειραιώς, στη Λογιστική και Έλεγχο Επιχειρήσεων και Δημοσίων Οργανισμών» με τίτλο «Η σχέση μεταξύ φορολογητέων και λογιστικών κερδών: Θεωρητική και εμπειρική διερεύνηση»

Έχει συγγραφεί από εμένα αποκλειστικά και στο σύνολό της. Δεν έχει υποβληθεί ούτε έχει εγκριθεί στο πλαίσιο κάποιου άλλου μεταπτυχιακού ή προπτυχιακού τίτλου σπουδών, στην Ελλάδα ή στο εξωτερικό, ούτε είναι εργασία ή τμήμα εργασίας ακαδημαϊκού ή επαγγελματικού χαρακτήρα.

Δηλώνω επίσης υπεύθυνα ότι οι πηγές στις οποίες ανέτρεξα για την εκπόνηση της συγκεκριμένης διπλωματικής εργασίας, αναφέρονται στο σύνολό τους, κάνοντας πλήρη αναφορά στους συγγραφείς, τον εκδοτικό οίκο ή το περιοδικό, συμπεριλαμβανομένων και των πηγών που ενδεχομένως χρησιμοποιήθηκαν από το διαδίκτυο. Παράβαση της ανωτέρω ακαδημαϊκής μου ευθύνης αποτελεί ουσιώδη λόγο για την ανάκληση του πτυχίου μου».

Υπογραφή Μεταπτυχιακού φοιτητή/τριας

Όνοματεπώνυμο ..... Τάρη Παναγιώτα Χαΐδου

Ημερομηνία..... 22/11/2018

Ευχαριστίες

Με την ολοκλήρωση της διπλωματικής μου εργασίας θα ήθελα να εκφράσω τις θερμές μου ευχαριστίες στον Επιβλέποντα καθηγητή μου κ. Βασίλειο Ζήση για την άψογη συνεργασία μας καθ' όλη την διάρκεια των σπουδών μου, για τις κατευθύνσεις που μου έδωσε κατά την διδασκαλία αλλά και κατά την εκπόνηση της παρούσας διπλωματικής, για την αμέριστη υποστήριξη του καθώς και για τον πολύτιμο χρόνο που μου αφιέρωσε.

Επιπλέον, θα ήθελα να ευχαριστήσω άπαντες τους καθηγητές μου στο ΠΜΣ 'Λογιστική και Έλεγχος Επιχειρήσεων και Δημοσίων Οργανισμών' για τις πολύτιμες γνώσεις, εμπειρίες και συμβουλές τους.

Τέλος, χωρίς αμφιβολία, θα ήθελα να ευχαριστήσω ιδιαίτερα την οικογένειά μου για τη συνεχή συμπαράσταση και ενθάρρυνση τους.

*Στους γονείς μου
Απόστολο & Ελένη*

Σύνοψη

Η εκπόνηση της παρούσας διπλωματικής εργασίας έγινε στα πλαίσια του Μεταπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών “Λογιστική και Έλεγχος Επιχειρήσεων και Δημοσίων Οργανισμών” του Πανεπιστημίου Πειραιώς. Αντικείμενο της μελέτης αυτής αποτελεί η σχέση μεταξύ λογιστικών και φορολογητέων κερδών.

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι ο εντοπισμός των κύριων παραγόντων οι οποίοι διαφοροποιούν τα λογιστικά από τα φορολογητέα κέρδη. Στην προσπάθεια μου αυτή εστίασα στην σχέση των Λογιστικών-Φορολογητέων Διαφορών, από εδώ και στο εξής ΛΦΔ.

Στο εμπειρικό κομμάτι της εργασίας διερευνήθηκε η επίδραση των λογιστικό-φορολογητέων διαφορών στα μελλοντικά κέρδη προ φόρων και μελλοντικών φορολογικών εξόδων σε ένα δείγμα 207 μη χρηματοπιστωτικών επιχειρήσεων στην Ελλάδα. Η έρευνα βασίστηκε σε στοιχεία του έτους 2008, ένα χρόνο πριν την έλευση της οικονομικής κρίσης, και του 2010 ένα χρόνο μετά. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι υπάρχει μια εμφανή συσχέτιση μεταξύ των ΛΦΔ και των μελλοντικών αλλαγών στα κέρδη προ φόρων. Ωστόσο, οι μεταβολές στα εν λόγω μεγέθη μπορεί να οφείλονται σε επιπλέον εξωγενείς παράγοντες, οι οποίοι δεν έχουν συμπεριληφθεί στη παρούσα έρευνα.

Λέξεις-Κλειδιά: Λογιστικό Εισόδημα, Φορολογητέο Εισόδημα, Λογιστικές-Φορολογικές Διαφορές, Μελλοντικά Κέρδη, Μελλοντικές Φορολογικές Δαπάνες

Περιεχόμενα

Σύνοψη	5
Περιεχόμενα.....	6
Κατάλογος Πινάκων	7
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: Εισαγωγή	
1.1 Εισαγωγή	8
1.2 Σκοπός και Δομή Εργασίας	9
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 : Θεωρητική Προσέγγιση	
2.1 Εννοιολογική Προσέγγιση	11
2.2 Σκοπός Λογιστικού και Φορολογητέου Εισοδήματος	12
2.3 Λογιστικό και φορολογικό εισόδημα: Πώς προσδιορίζεται και πώς διαφοροποιείται	13
2.4 Δαπάνες :Χρηματοοικονομικός και φορολογικός χειρισμός	15
2.5 Λογιστικές και φορολογητέες διαφορές	18
2.5.1 Μόνιμες Διαφορές	18
2.5.2 Προσωρινές Διαφορές	20
2.6 Λογιστικές και φορολογητέες διαφορές και Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο 12 ..	23
2.7 Απόκλιση Λογιστικού και φορολογητέου Εισοδήματος και Χειραγώγηση Κερδών	25
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: Αρθρογραφία	
3.1 Εισαγωγή	26
3.2 Διεθνή Αρθρογραφία.....	26
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 :Μεθοδολογία Έρευνας	
4.1 Επιλογή Δείγματος και Συλλογή Δεδομένων	33
4.2 Ερευνητικές υποθέσεις	34
4.3 Μέθοδος Ανάλυσης Δεδομένων	34
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5 :Αποτελέσματα Έρευνας	
5.1 Εκτίμηση Υποδείγματος 2008.....	37
5.2 Ερευνητικές υποθέσεις	46
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6 : Συμπεράσματα	54
Βιβλιογραφία	

Κατάλογος Πινάκων

1.2 Πίνακας 1: Περιγραφικά στατιστικά 2008	7
2.3 Πίνακας 2 :Συσχετίσεις 2008.....	32
2.5 Πίνακας 3 :Σύνοψη μοντέλου ΔΝΙ 2008	62
3.12 Πίνακας 4: Ανάλυση Διασποράς (ANOVA) ΔΝΙ 2008	90
3.13 Πίνακας 5: Συντελεστές ΔΝΙ 2008	28
3.14 Πίνακας 6 :Σύνοψη μοντέλου ΔΤΑΧΕΧΡ 2008	28
4.1 Πίνακας 7: Ανάλυση Διασποράς (ANOVA) ΔΤΑΧΕΧΡ2008.....	94
4.2 Πίνακας 8: Συντελεστές ΔΤΑΧΕΧΡ2008	95
3.14 Πίνακας 9 :Σύνοψη μοντέλου ΔΡΕΤΑΧ 2008	28
4.1 Πίνακας 10: Ανάλυση Διασποράς (ANOVA) ΔΡΕΤΑΧ2008.....	94
4.2 Πίνακας 11: Συντελεστές ΔΡΕΤΑΧ2008.....	95
1.2 Πίνακας 12: Περιγραφικά στατιστικά 2010	7
2.3 Πίνακας 13 :Συσχετίσεις 2010.....	32
2.5 Πίνακας 14 :Σύνοψη μοντέλου ΔΝΙ 2010	62
3.12 Πίνακας 15: Ανάλυση Διασποράς (ANOVA) ΔΝΙ 2010	90
3.13 Πίνακας 16: Συντελεστές ΔΝΙ 2010	28
3.14 Πίνακας 17 :Σύνοψη μοντέλου ΔΤΑΧΕΧΡ 2010	28
4.1 Πίνακας 18: Ανάλυση Διασποράς (ANOVA) ΔΤΑΧΕΧΡ 2010.....	94
4.2 Πίνακας 19: Συντελεστές ΔΤΑΧΕΧΡ 2010	95
3.14 Πίνακας 20 :Σύνοψη μοντέλου ΔΡΕΤΑΧ 2010	28
4.1 Πίνακας 21: Ανάλυση Διασποράς (ANOVA) ΔΡΕΤΑΧ 2010.....	94
4.2 Πίνακας 22: Συντελεστές ΔΡΕΤΑΧ 2010.....	95

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1.1 Εισαγωγή

Τις τελευταίες δεκαετίες, ένα πλήθος ακαδημαϊκών, έχουν προσπαθήσει να μελετήσουν την σχέση μεταξύ του λογιστικού και φορολογητέου εισοδήματος. Οι διαφορές που εντοπίζονται μεταξύ τους έγκειται στο γεγονός ότι τα δύο εισοδήματα υπολογίζονται με διαφορετικούς τρόπους και αποσκοπούν σε διαφορετικούς σκοπούς.

Η επιχείρηση υπολογίζει το εισόδημα της για δυο εξωτερικούς σκοπούς κάθε χρόνο (α) για σκοπούς οικονομικής πληροφόρησης σύμφωνα με τις Γενικά Αποδεκτές Λογιστικές Αρχές και (β) σύμφωνα με το ισχύον φορολογικό πλαίσιο για τον προσδιορισμό των φορολογικών της υποχρεώσεων. Οι διαφορές που ανακύπτουν από την εφαρμογή του χρηματοοικονομικού και του φορολογικού συστήματος στο ίδιο σύνολο των υποκείμενων οικονομικών γεγονότων ονομάζονται λογιστικές-φορολογητέες διαφορές (ΛΦΔ) και θα τις αναλύσουμε εν συνεχεία. Με την πάροδο του χρόνου έχουν υιοθετηθεί ποικίλες τεχνικές και τρόποι εντοπισμού των διαφορών στις φορολογικές υποχρεώσεις των επιχειρήσεων (Ommer, Molloy & Ziebart 1991; Jackson 2015).

Τα τελευταία χρόνια, οι ΛΦΔ έχουν μελετηθεί εκτενώς, ένα μεγάλο κομμάτι της βιβλιογραφίας υποστηρίζει ότι τα ΛΦΔ παρέχουν ένα μήνυμα σχετικά με την 'πληροφοριακή' επίδραση των κερδών. Σύγχρονες έρευνες (Hanlon 2005, Lev & Nissim 2004) αποδεικνύουν ότι οι ΛΦΔ παρέχουν πληροφορίες σχετικά με την διατήρηση και την ανάπτυξη των κερδών προ φόρων. Ουσιαστικά αυτές οι έρευνες υποστηρίζουν ότι οι μεγαλύτερες ΛΦΔ υποδηλώνουν κακή ποιότητα κέρδους ή έχουν δυσμενείς επιπτώσεις για τις μελλοντικές επιδόσεις των επιχειρήσεων. Ένα άλλο ρεύμα της βιβλιογραφίας, υποστηρίζει ότι οι ΛΦΔ μπορούν να παρέχουν πληροφορίες σχετικά με την έκταση της χειραγώγησης του φορολογητέου εισοδήματος των επιχειρήσεων. Ο Desai (2003) και Dharmapala (2006) υποστηρίζουν ότι οι ΛΦΔ είναι ένδειξη δραστηριότητας φοροαπαλλαγής. Εξέτασαν την σχέση μεταξύ της διαχείρισης των κερδών και της αποφυγής της φορολογίας των επιχειρήσεων επισημαίνοντας ότι η φοροαποφυγή μπορεί να συνδυαστεί με ενέργειες όπως η χειραγώγηση κερδών για να προωθήσει τα συμφέροντα των διαχειριστών και όχι των μετόχων και ότι η δημοσιοποίηση των φορολογικών δραστηριοτήτων είναι

ένα βήμα όσον αναφορά την διαχείριση της έντασης ανάμεσα στην νόμιμη φοροαποφυγή και της δράσης που μειώνουν την αξία των μετοχών. Ο Mills (1998) υποστηρίζει αυτή την εικασία παρέχοντας αποδείξεις ότι οι μεγάλες ΛΦΔ συνδέονται με υψηλά επίπεδα μη φορολογικής συμμόρφωσης.

Εν κατακλείδι, καθένα από τα δυο συστήματα απεικονίζει με διαφορετικό τρόπο τα κέρδη μια επιχείρησης τα οποία δεν συμπίπτουν μεταξύ τους λόγω των διαφορετικών στόχων που επιδιώκουν να πετύχουν. Οι αντικρουόμενοι αυτοί στόχοι του λογιστικού και φορολογικού συστήματος οδηγούν σε αποκλίνοντες κανόνες αναφοράς των κερδών, οι οποίες και διευρύνουν τις ΛΦΔ (Beresford et al., 1983). Τέλος, παρατηρείται ότι μεγάλες διαφορές μεταξύ λογιστικού και φορολογητέου εισοδήματος παρέχουν χρήσιμες πληροφορίες στους εξωτερικούς χρήστες και σηματοδοτούν μια πιθανή χειραγώγηση των κερδών.

1.2 Σκοπός και Δομή

Στη παρούσα εργασία επιδιώκουμε να εξετάσουμε τη σχέση μεταξύ του φορολογητέου και λογιστικού εισοδήματος μέσα από το πρίσμα των ΛΦΔ. Μέσα από την χρήση λογιστικών εργαλείων και μεθόδων, η συγκεκριμένη εργασία θα προσπαθήσει να εντοπίσει αν υπάρχει ισχυρή συσχέτιση των εν λόγω διαφορών με τις μελλοντικές αλλαγές στα κέρδη και στη φορολογική δαπάνη για την περίοδο 2008, ένα έτος πριν την οικονομική κρίση και το 2010 ένα έτος μετά.

Η διπλωματική αυτή διαρθρώνεται σε έξι ενότητες. Η πρώτη ενότητα, είναι η παρούσα εισαγωγή η οποία παρουσιάζει μερικά γενικά στοιχεία για το υπόβαθρο της εργασίας.

Η δεύτερη ενότητα, θα αποτελεί την θεωρητική προσέγγιση της εν λόγω εργασίας. Συγκεκριμένα, αναλύονται οι κυριότερες διαφορές μεταξύ του λογιστικού και φορολογητέου εισοδήματος, καθώς επίσης παρουσιάζονται εκτενώς οι λογιστικές και φορολογητέες διαφορές.

Στην τρίτη ενότητα, παρουσιάζοντας την υπάρχουσα αρθρογραφία και τις προγενέστερες έρευνες που έχουν γίνει για την σύνδεση μεταξύ ΛΦΔ και των μελλοντικών κερδών θα εναρμονήσει την θεωρία με την πράξη.

Η τέταρτη ενότητα, θα παρουσιάσει την κύρια μεθοδολογική προσέγγιση που υιοθετήθηκε σε αυτή τη μελέτη, έτσι ώστε να αναλύσει με εμπειρικό τρόπο τη σχέση μεταξύ BTDs και μελλοντικών κερδών σε ένα δείγμα επιχειρήσεων όμοιας νομικής μορφής, έτσι ώστε τα αποτελέσματα να είναι συγκρίσιμα επειδή οι επιχειρήσεις με διαφορετική νομική μορφή έχουν πάντα διαφορετικούς κανόνες φορολογίας και διέπονται συχνά από τελείως διαφορετικές νομικές και άλλες διατάξεις.

Η Πέμπτη ενότητα, θα παρουσιάσει τα κύρια ευρήματα και τα αποτελέσματα που προκύπτουν από την ανάλυση των BTDs στο δείγμα που ορίζεται στην ενότητα της μεθοδολογίας. Η ανάλυση αυτή θα γίνει μέσω ενός στατιστικού μοντέλου που θα περιέχει πληροφορίες σχετικά με τις επιχειρήσεις που αντιπροσωπεύουν το δείγμα.

Τέλος, η έκτη ενότητα θα παρουσιάσει τα συμπεράσματα, η οποία θα συνοψίσει τα βασικά αποτελέσματα που προκύπτουν από την εμπειρική έρευνα, καθώς και θα διατυπώσει ορισμένες προτάσεις για τη βελτίωση της κατάστασης αυτών, καθώς και για τη μελλοντική έρευνα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2ο

ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΥΠΟΒΑΘΡΟ

2.1 Εννοιολογική Προσέγγιση

Πριν την ανάλυση του θεωρητικού υπόβαθρου της παρούσας εργασίας θα παρουσιάσουμε τις βασικές έννοιες που θα μας βοηθήσουν στην κατανόησή της:

Λογιστικό αποτέλεσμα ή λογιστικό κέρδος είναι το καθαρό κέρδος (ζημία) της χρήσης πριν την αφαίρεση των φόρων.

Φορολογική βάση (Tax Base) ορίζεται ως η αξία ενός περιουσιακού στοιχείου ή μίας υποχρέωσης που αναγνωρίζεται για φορολογικούς σκοπούς.

Λογιστική αξία (book value or carrying amount) είναι η αξία με την οποία ένα στοιχείο αναγνωρίζεται στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις

Αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση (deferred tax asset) ορίζεται ως το ποσό του φόρου εισοδήματος που είναι ανακτήσιμος σε μελλοντικές περιόδους από εκπιπτόμενες προσωρινές διαφορές, μεταφερόμενες φορολογικές ζημιές και μεταφερόμενους αχρησιμοποίητους πιστωτικούς φόρους (tax credits).

Αναβαλλόμενη φορολογική υποχρέωση (deferred tax liability) ορίζεται ως το ποσό του φόρου εισοδήματος που οφείλεται σε μελλοντικές περιόδους, σε σχέση με φορολογητέες προσωρινές διαφορές

Ανακτήσιμη αξία είναι το μεγαλύτερο ποσό μεταξύ της εύλογης αξίας, μειωμένης με το κόστος διάθεσης ενός περιουσιακού στοιχείου (ή μιας μονάδας δημιουργίας χρηματοροών) και της αξίας χρήσης αυτού.

Εύλογη αξία είναι η τιμή ανταλλαγής ενός περιουσιακού στοιχείου ή διακανονισμού μιας υποχρέωσης, μεταξύ πρόθυμων και ενήμερων μερών που ενεργούν υπό κανονικές στην αγορά συνθήκες, κατά την ημερομηνία μέτρησης.

Αξία χρήσης είναι η παρούσα αξία των μελλοντικών ταμειακών ροών που αναμένεται να προκύψουν από τη συνεχή χρήση ενός περιουσιακού στοιχείου (ή μιας μονάδας δημιουργίας χρηματοροών), και από τη διάθεσή του (της) στο τέλος της ωφέλιμης ζωής του (της).

Παρούσα αξία είναι η αξία που προκύπτει από την προεξόφληση στο παρόν, ενός μελλοντικού ποσού χρημάτων ή μιας σειράς ταμειακών ροών με ένα κατάλληλο επιτόκιο, στη φυσιολογική πορεία των πραγμάτων.

Φορολογητέο εισόδημα (Taxable Income) ορίζεται το εισόδημα (ή κέρδη) το οποίο προκύπτει όταν από το συνολικό ακαθάριστο εισόδημα αφαιρεθούν οι προβλεπόμενες από τους φορολογικούς νόμους, μειώσεις. Στην συνέχεια απ' αυτό το εισόδημα προκύπτει ο οφειλόμενος φόρος.

2. 2 Σκοπός Λογιστικού και Φορολογητέου Εισοδήματος

Οι επιχειρήσεις υπόκεινται σε ξεχωριστά λογιστικά πλαίσια για φορολογικούς και χρηματοοικονομικούς σκοπούς καθένα με διαφορετικούς στόχους. Μολονότι, τα δύο αυτά πλαίσια έχουν χαρακτηριστεί ως 'Δυικά Λογιστικά Συστήματα' (Dual accounting Systems), υπό την έννοια ότι παρουσιάζουν την ίδια πληροφόρηση και τα ίδια δεδομένα με διαφορετική μέθοδο το καθένα, ωστόσο διαφέρουν τόσο στους σκοπούς όσο και στους στόχους (Callihan 1994, Plesko, 2003).

Κυρίως γνώμονας της χρηματοοικονομικής λογιστικής είναι η παροχή πληροφοριών στην διοίκηση της επιχείρησης για την λήψη αποφάσεων καθώς επίσης και η ενημέρωση των εξωτερικών χρηστών της επιχείρησης.

Συνοπτικά, εξωτερικοί χρήστες μιας επιχείρησης νοούνται οι μη συμμετέχοντες στην διοίκηση και στη διαχείριση της επιχείρησης, αλλά αναλύουν την πορεία της για διαφορετικούς λόγους ο καθένας. Εξωτερικοί χρήστες μπορεί να θεωρηθούν:

- Το δημόσιο, για την εφαρμογή οικονομικής, κοινωνικής και δημοσιονομικής πολιτικής.
- Το προσωπικό της επιχείρησης για την αίσθηση της οικονομικής ασφάλειας
- Τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα για χορηγήσεις δανείων εγγυήσεων και εξασφαλίσεις αξιών κλπ.
- Προμηθευτές, δανειστές για την μελέτη και επίλυση των σχέσεων τους με την επιχείρηση.

Οι χρηματοοικονομικές καταστάσεις που κοινοποιούνται με σκοπό την πληροφόρηση των εξωτερικών χρηστών της επιχείρησης και ιδίως των άμεσα ενδιαφερόμενων μερών (stakeholders, πιστωτές) στόχο έχουν την αξιολόγηση της απόδοσης και της

αξίας της επιχείρησης που τις δημοσιοποιεί. Σε αυτή την περίπτωση ένα λογιστικό σύστημα δίνει ιδιαίτερη βαρύτητα στη συνοχή που έχουν γενικώς οι επιχειρήσεις στο να τηρούν διαχρονικά συγκεκριμένες προδιαγραφές για την δημοσιοποίηση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων ενώ λιγότερο έμφαση στην ομοιομορφία μεταξύ των επιχειρήσεων σε όμοιες υποθέσεις. Αυτό συνεπάγεται ότι οι επιχειρήσεις του ίδιου κλάδου μπορεί να χρησιμοποιούν διαφορετικές μεθόδους και τεχνικές προσδιορισμού των συνολικών εσόδων και εξόδων σε μια συγκεκριμένη χρήση παρουσιάζοντας έτσι καλύτερη πληροφόρηση δεδομένου των συνθηκών σχετικά με τις δραστηριότητες τους στους μετόχους.

Εν αντιθέσει, φορολογικό σύστημα είναι εκείνο που με βάση ένα σύνολο αρχών καθορίζονται οι καταβληθέντες φόροι. Σκοπός του φορολογικού συστήματος είναι η κάλυψη των αναγκών του κράτους και όχι η αύξηση της περιουσίας του.

Η φορολογία αποσκοπεί σε τρεις βασικούς σκοπούς :

- Ταμειευτικούς, δηλαδή στην εξασφάλιση εσόδων που σε συνδυασμό με τις λοιπές πηγές εσόδων του κράτους αυτό θα είναι ικανό να καλύψει τις δημόσιες δαπάνες.
- Κοινωνικούς, οι οποίοι σύμφωνα με την πολιτική της εκάστοτε κυβέρνησης εκπληρώνουν κοινωνικούς σκοπούς όπως για παράδειγμα η καταπολέμηση της κοινωνικής ανισότητας με ανακατανομή του εισοδήματος σε διάφορες κοινωνικές τάξεις.
- Οικονομικούς, σύμφωνα με τους οποίους το κράτος, ιδιαίτερα σε περιόδους οικονομικής κρίσης, μπορεί να οδηγηθεί για παράδειγμα στη μείωση φόρων σε διάφορα προϊόντα με απώτερο σκοπό την συγκράτηση του πληθωρισμού.

2.3 Λογιστικό και φορολογητέο εισόδημα: Πώς προσδιορίζεται και πώς διαφοροποιείται

Οι επιχειρήσεις υποχρεούνται να υπολογίζουν δυο εισοδήματα σε ετήσια βάση, το λογιστικό εισόδημα το οποίο καθορίζεται από τις Γενικά Αποδεκτές Λογιστικές Αρχές και το φορολογητέο εισόδημα το οποίο υπολογίζεται με βάση τους φορολογικούς κανόνες και τους σχετικούς νόμους της εκάστοτε χώρας.

Λογιστικό εισόδημα (αποτέλεσμα) είναι τα κέρδη ή οι ζημιές που προέκυψαν από όλες τις δραστηριότητες της επιχείρησης μέσα στη λογιστική χρήση, συμπεριλαμβανομένων και των έκτακτων γεγονότων. Υπολογίζονται αφού προστεθούν στο αποτέλεσμα εκμετάλλευσης τα μη λειτουργικά έσοδα και τα μη λειτουργικά κέρδη και αφαιρεθούν τα μη λειτουργικά έξοδα και οι μη λειτουργικές ζημιές. Τα αποτελέσματα χρήσης παρουσιάζονται στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων Χρήσης (ΚΑΧ) της επιχείρησης.

Αποτελέσματα Χρήσης =
 Αποτέλεσμα Εκμετάλλευσης
 + μη Λειτουργικά Έσοδα
 + μη Λειτουργικά Κέρδη
 – μη Λειτουργικά Έξοδα
 – μη Λειτουργικές Ζημιές

Τα φορολογητέα αποτελέσματα (κέρδος ή ζημία) των επιχειρήσεων προσδιορίζονται με βάση το λογιστικό αποτέλεσμα της επιχείρησης (κέρδος ή ζημία προ φόρου) στο οποίο προστίθονται οι λογιστικές διαφορές και αφαιρούνται τα απαλλασσόμενα της φορολογίας έσοδα και κέρδη. Εάν από την εξίσωση αυτή προκύπτει θετικό αποτέλεσμα ή φορολογικό κέρδος τότε αυτό φορολογείται με τον συντελεστή, τον οποίο προβλέπει η ισχύουσα φορολογική νομοθεσία .

Κατά τον προσδιορισμό του φορολογητέου κέρδους των επιχειρήσεων (ή κέρδους από επιχειρηματική δραστηριότητα), επιτρέπεται η έκπτωση όλων των δαπανών, οι οποίες,

- α) πραγματοποιούνται προς το συμφέρον της επιχείρησης ή κατά τις συνήθειες εμπορικές συναλλαγές της,
- β) αντιστοιχούν σε πραγματική συναλλαγή και η αξία της συναλλαγής δεν κρίνεται κατώτερη ή ανώτερη της αγοραίας, στη βάση των στοιχείων που διαθέτει η Φορολογική Διοίκηση,
- γ) εγγράφονται στα τηρούμενα βιβλία απεικόνισης των συναλλαγών της περιόδου κατά την οποία πραγματοποιούνται και αποδεικνύονται με κατάλληλα δικαιολογητικά.

Η διασύνδεση μεταξύ λογιστικού και φορολογητέου εισοδήματος είναι εξαρτημένη και προφανής. Αυτό μπορούμε εύκολα να το συμπεράνουμε καθώς το φορολογητέο εισόδημα μιας επιχείρησης καθορίζεται από την αποτύπωση του λογιστικού της αποτελέσματος. Ωστόσο υπάρχουν πολλά στοιχεία που μπορούν να προκαλέσουν διαφοροποίηση μεταξύ των δυο εισοδημάτων και τα οποία θα αναλυθούν εκτενώς στην συνέχεια.

2.4 Δαπάνες : χρηματοοικονομικός και φορολογικός χειρισμός

Παρακάτω αναλύουμε κυρίως τις δαπάνες που εμφανίζουν σοβαρές αποκλίσεις ανάμεσα στην λογιστική τους συμπεριφορά και την αντιμετώπιση τους από τη φορολογική νομοθεσία.

Γενικά έξοδα διαχείρισης, στα οποία περιλαμβάνονται:

- Τα έξοδα που πραγματοποιεί η επιχείρηση για μισθοδοσία και αμοιβή του προσωπικού. Οι δαπάνες μισθοδοσίας δεν αναγνωρίζονται προς έκπτωση αν δεν έχουν εξοφληθεί μέσω επαγγελματικών τραπεζικών λογαριασμών ή επιταγών που εξοφλούνται μέσω των ίδιων λογαριασμών
- Το τεκμαρτό ενοίκιο των ακινήτων που ανήκουν στον επιχειρηματία και χρησιμοποιούνται από την επιχείρηση αφαιρείται από τα ακαθάριστα έσοδα εφόσον αυτό έχει υπολογιστεί στο εισόδημα από ακίνητα.
- Τα ποσά που καταβάλλονται λόγω δωρεάς. Για να συμβεί αυτό απαραίτητη προϋπόθεση είναι το νομικό πρόσωπο, στο οποίο απευθύνεται η εν λόγω δωρεά, να έχει είτε φιλανθρωπικό είτε εκπαιδευτικό είτε οποιονδήποτε άλλο κοινωφελή σκοπό. Τέτοια νομικά πρόσωπα μπορεί να είναι εκπαιδευτικά και νοσηλευτικά κέντρα, εκκλησίες, μοναστήρια, το δημόσιο κ.α.
- Τα ασφάλιστρα που καταβάλουν οι επιχειρήσεις, για ομαδική ασφάλιση ζωής του εργατοϋπαλληλικού της προσωπικού, το ποσό αυτό δεν μπορεί να υπερβαίνει τα 1500 € για τον καθένα.
- Το ποσό της δαπάνης των εισφορών που καταβάλλεται σε ταμεία ασφάλισης, εφόσον η καταβολή τους είναι υποχρεωτική από την κείμενη νομοθεσία,

καθώς επίσης και το ποσό των καταβαλλόμενων εισφορών στις περιπτώσεις προαιρετικής ασφάλισης σε ταμεία που έχουν συσταθεί με νόμο.

Δαπάνες συντήρησης και επισκευής

Οι δαπάνες συντήρησης και επισκευής που πραγματοποιούνται, για να διατηρηθεί ή να κρατηθεί σε αποδοτικά επίπεδα, η αρχική απόδοση του παγίου. Οι συγκεκριμένες δαπάνες αφαιρούνται κατά τη χρήση στην οποία πραγματοποιήθηκαν εξ ολοκλήρου. Οι δαπάνες συντήρησης, λειτουργίας, επισκευής, κυκλοφορίας, αποσβέσεων και μισθωμάτων που καταβάλλονται σε επιχειρήσεις χρηματοδοτικής μίσθωσης για επιβατικά αυτοκίνητα ιδιωτικής χρήσης μέχρι 1600 κυβικά εκατοστά εκπίπτουν μέχρι 70% του συνολικού ύψους αυτών, εφόσον χρησιμοποιούνται για τις ανάγκες της επιχείρησης. Για αυτοκίνητα πέραν των 1600 κυβικών εκατοστών εκπίπτει ποσοστό μέχρι 35%. Το υπόλοιπο ποσό των δαπανών κατά την φορολογική αναμόρφωση του αποτελέσματος, προστίθεται ως λογιστική διαφορά στα πραγματικά κέρδη της επιχείρησης και φορολογείται

Τόκοι δανείων ή πιστώσεων

Οι δεδουλευμένοι τόκοι δανείων ή πιστώσεων της επιχείρησης εκπίπτουν από τα ακαθάριστα έσοδα, εφόσον τα δάνεια και οι πιστώσεις αφορούν κατά αποκλειστικότητα τις ανάγκες της επιχείρησης και εξυπηρετούν μονάχα αυτή και όχι τις ανάγκες του επιχειρηματία ή ακόμη και ατόμων της διοικήσεως. Δεν εκπίπτουν οι τόκοι υπερημερίας εξαιτίας οφειλής φόρων, εισφορών και προστίμων προς το δημόσιο ή άλλα Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου. Όταν πρόκειται για τόκους ιδίου κεφαλαίου, που καταβάλλεται συμπληρωματικά, τότε οι τόκοι επί καταθέσεων και εισφορών δεν αναγνωρίζονται προς έκπτωση. Το ίδιο όμως δεν συμβαίνει όταν πρόκειται για καταθέσεις που έχουν χαρακτήρα δανείου, οι συγκεκριμένοι τόκοι εκπίπτουν και καταχωρούνται σε λογαριασμούς τρεχούμενους.

Φόροι-Τέλη-Δικαιώματα

Των ποσών των κάθε είδους φόρων, τελών, και δικαιωμάτων, που βαρύνουν την επιχείρηση. Ως χρόνος έκπτωσης λογίζεται ο χρόνος της καταβολής αυτών υπέρ του Δημοσίου ή τρίτων.

Όσον αφορά τον Φ.Π.Α, εκπίπτει μόνο στις περιπτώσεις κατά τις οποίες η οικονομική μονάδα δεν έχει το δικαίωμα να συμψηφίσει τον Φ.Π.Α των πωλήσεων με τον Φ.Π.Α των αγορών. Επιπλέον από τα ακαθάριστα έσοδα εκπίπτει ο φόρος εισροών που καταβάλλουν οι επιχειρήσεις που είναι υποκείμενες σε Φ.Π.Α, για την αγορά επιβατικών αυτοκινήτων (μέχρι εννιαθέσια), οινοπνευματωδών ποτών, καπνοβιομηχανικών προϊόντων καθώς και μοτοσικλετών και σκαφών για αναψυχή.

Από το ακαθάριστο εισόδημα δεν εκπίπτουν οι τόκοι υπερημερίας που καταβάλλει η επιχείρηση, για την μη έγκυρη καταβολή τους, ο φόρος ακίνητης περιουσίας, ο φόρος εισοδήματος και τέλος οι προσαυξήσεις. Εκπίπτει από τα ακαθάριστα έσοδα ο Φ.Π.Α εισροών, με τον οποίο επιβαρύνονται οι δαπάνες των επιβατικών αυτοκινήτων, της φιλοξενίας, των εξόδων μετακίνησης και τροφοδοσίας των υπαλλήλων της επιχείρησης κ.α. Οι οποίες προσαυξάνουν το αντίτιμο αγοράς των ειδών ή της αποδοχής των υπηρεσιών. Σε αυτές τις περιπτώσεις η οικονομική μονάδα πληρώνει η ίδια ολόκληρο τον Φ.Π.Α, ο οποίος αναλογεί στις δαπάνες αυτές. Έτσι ο νομοθέτης σε αυτήν την περίπτωση δίνει το δικαίωμα να εκπέσει τον φόρο αυτόν από το ακαθάριστο εισόδημα παρόλο που οι πιο άνω περιπτώσεις είναι στην ουσία οι περιπτώσεις που η επιχείρηση δεν έχει το δικαίωμα να εκπέσει τον Φ.Π.Α εισροών από αυτό των εκροών.

Οι φόροι-τέλη και δικαιώματα που εκπίπτουν είναι:

- ✓ Οι ενσωματωμένοι ή καταβαλλόμενοι χωριστά φόροι υπέρ τρίτων οι οποίοι βαρύνουν την επιχείρηση.

Οι αναφερόμενοι λοιπόν αυτοί φόροι που βαρύνουν την επιχείρηση εκπίπτουν από τα ακαθάριστα έσοδα, κατά το χρόνο εκτός του οποίου καταβλήθηκαν ή βεβαιώθηκαν.

2.5 Λογιστικές και Φορολογητέες Διαφορές

Η επιχείρηση υποχρεούται να παρακολουθεί τόσο τη λογιστική βάση των στοιχείων των εσόδων, εξόδων, περιουσιακών στοιχείων, υποχρεώσεων και καθαρής θέσης με σκοπό την κατάρτιση των οικονομικών της καταστάσεων, όσο και την φορολογική τους βάση με σκοπό την συμμόρφωση της με την κείμενη φορολογική νομοθεσία. Η παρακολούθηση τόσο της λογιστικής όσο και της φορολογικής βάσης είναι υποχρεωτικού χαρακτήρα και δεν δίνεται η δυνατότητα στις επιχειρήσεις να επιλέξουν την παρακολούθηση της μιας εκ των δύο βάσεων. Ωστόσο, σε αρκετές περιπτώσεις η αξία ενός στοιχείου με την οποία αναγνωρίζεται στη φορολογική βάση, διαφέρει από την αξία με την οποία αναγνωρίζεται στη λογιστική βάση. Οι διαφορές που ανακύπτουν μεταξύ της φορολογικής και της λογιστικής βάσης διακρίνονται σε μόνιμες και προσωρινές.

2.5.1 Μόνιμες Διαφορές

Μόνιμες διαφορές είναι γεγονότα τα οποία δημοσιεύονται με διαφορετικό τρόπο για λογιστικούς και φορολογικούς σκοπούς και οι οποίες δεν πρόκειται να εξαλειφθούν στο μέλλον. Ουσιαστικά είναι έξοδα καταχωρημένα στα λογιστικά βιβλία των επιχειρήσεων που έχουν επηρεάσει το λογιστικό αποτέλεσμα (κέρδος ή ζημία) της χρήσεως, πλην, όμως δεν μπορούν να αφαιρεθούν από τα φορολογητέα αποτελέσματα της ίδιας χρήσεως (κέρδος ή ζημία) επειδή τα έξοδα αυτά δεν πληρούν τις αρχές της φορολογικής έκπτωσης των εξόδων ή οι ειδικές διατάξεις της φορολογικής νομοθεσίας δεν το επιτρέπουν. Μια μόνιμη διαφορά που αποτέλεσμα έχει την πλήρη εξάλειψη της φορολογικής υποχρέωσης είναι ιδιαίτερα επιθυμητή καθώς μειώνει μόνιμα την φορολογική υποχρέωση μια επιχείρησης. Ως εκ τούτου για πολλές επιχειρήσεις είναι βασικός στόχος του φορολογικού σχεδιασμού (Jackson 2015).

Συγκεκριμένα μόνιμες διαφορές σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία, δημιουργούνται όταν υφίστανται οι παρακάτω δαπάνες:

- Τόκοι από δάνεια που λαμβάνει η επιχείρηση από τρίτους, εκτός από τα τραπεζικά δάνεια, διατραπεζικά δάνεια, καθώς και τα ομολογιακά δάνεια που εκδίδουν ανώνυμες επιχειρήσεις κατά το μέτρο που υπερβαίνουν τους τόκους που θα

προέκυπταν εάν το επιτόκιο ήταν ίσο με το επιτόκιο των δανείων αλληλόχρεων λογαριασμών προς μη χρηματοπιστωτικές επιχειρήσεις.

- Κάθε είδους δαπάνη που αφορά σε αγορά αγαθών ή λήψη υπηρεσιών αξίας άνω των πεντακοσίων ευρώ, εφόσον η τμηματική ή ολική εξόφληση δεν έγινε με τη χρήση τραπεζικού μέσου πληρωμής.
- Πρόστιμα και ποινές, περιλαμβανομένων των προσαυξήσεων.
- Παροχή ή λήψη αμοιβών σε χρήμα ή είδος που συνιστούν ποινικό αδίκημα.
- Ο φόρος εισοδήματος, συμπεριλαμβανομένων του τέλους επιτηδεύματος και των έκτακτων εισφορών, που επιβάλλεται για τα κέρδη από επιχειρηματική δραστηριότητα, σύμφωνα με τον Κ.Φ.Ε., καθώς και ο Φόρος Προστιθέμενης Αξίας (Φ.Π.Α.) που αναλογεί σε μη εκπιπόμενες δαπάνες, εφόσον δεν είναι εκπεστέος ως Φ.Π.Α. εισροών.
- Το τεκμαρτό μίσθωμα σε περίπτωση ιδιόχρησης κατά το μέτρο που υπερβαίνει το 3% επί της αντικειμενικής αξίας του ακινήτου.
- Δαπάνες για την οργάνωση και διεξαγωγή ενημερωτικών ημερίδων και συναντήσεων που αφορούν στη σίτιση και διαμονή πελατών ή εργαζομένων της κατά το μέτρο που υπερβαίνουν το ποσό των τριακοσίων (300) ευρώ ανά συμμετέχοντα και κατά το μέτρο που η συνολική ετήσια δαπάνη υπερβαίνει το 0,5% επί του ετήσιου ακαθάριστου εισοδήματος της επιχείρησης.
- Δαπάνες για τη διεξαγωγή εορταστικών εκδηλώσεων, σίτισης και διαμονής φιλοξενούμενων προσώπων κατά το μέτρο που υπερβαίνουν το ποσό των 300 ευρώ ανά συμμετέχοντα και κατά το μέτρο που η συνολική ετήσια δαπάνη υπερβαίνει το 0,5% επί του ετήσιου ακαθάριστου εισοδήματος της επιχείρησης,
- Δαπάνες ψυχαγωγίας, εκτός της περίπτωσης που η επιχειρηματική δραστηριότητα του φορολογούμενου έχει ως κύριο αντικείμενο την παροχή υπηρεσιών ψυχαγωγίας και οι δαπάνες αυτές πραγματοποιούνται στο πλαίσιο της δραστηριότητας αυτής.
- Προσωπικές καταναλωτικές δαπάνες.

- Το σύνολο των δαπανών που καταβάλλονται προς φυσικό ή νομικό πρόσωπο ή νομική οντότητα που είναι φορολογικός κάτοικος σε κράτος μη συνεργάσιμο ή που υπόκειται σε προνομιακό φορολογικό καθεστώς, εκτός εάν οι δαπάνες αυτές αφορούν πραγματικές και συνήθεις συναλλαγές και δεν έχουν ως αποτέλεσμα τη μεταφορά κερδών ή εισοδημάτων ή κεφαλαίων με σκοπό τη φοροαποφυγή ή τη φοροδιαφυγή.
- Δαπάνες που πραγματοποιούνται στο πλαίσιο εργασιακής σχέσης εφόσον η τμηματική ή ολική εξόφληση δεν έχει πραγματοποιηθεί με τη χρήση ηλεκτρονικού μέσου πληρωμής ή μέσω παρόχου υπηρεσιών πληρωμών.

2.5.2 Προσωρινές Διαφορές

Εν αντιθέσει, οι προσωρινές διαφορές προκύπτουν εξαιτίας της αναγνώρισης των στοιχείων εσόδων και εξόδων σε μια συγκεκριμένη χρονική στιγμή για τα λογιστικά βιβλία αλλά σε διαφορετική για τον προσδιορισμό του φόρου. Πρόκειται για την διαφορά μεταξύ της λογιστικής αξίας ενός περιουσιακού στοιχείου, υποχρέωσης ή άλλου στοιχείου των χρηματοοικονομικών καταστάσεων και της φορολογικής του βάσης, που η οντότητα αναμένει να επηρεάσει στο μέλλον τα φορολογητέα αποτελέσματα, όταν η λογιστική αξία του περιουσιακού στοιχείου ή της υποχρέωσης θα ανακτηθεί ή διακανονιστεί, ή στην περίπτωση άλλων στοιχείων των χρηματοοικονομικών καταστάσεων, όταν θα επηρεαστούν τα φορολογητέα αποτελέσματα. Οι προσωρινές διαφορές χωρίζονται σε δυο κατηγορίες οι οποίες είναι οι εξής :

1) Φορολογητέες προσωρινές διαφορές, είναι οι διαφορές που θα καταλήξουν σε φορολογητέα ποσά κατά τον προσδιορισμό του φορολογητέου κέρδους (φορολογικής ζημιάς) των μελλοντικών χρήσεων, καθώς η λογιστική αξία του στοιχείου του ενεργητικού ή της υποχρέωσης ανακτάται ή διακανονίζεται.

2) Εκπεστές προσωρινές διαφορές, είναι προσωρινές διαφορές που θα καταλήξουν σε ποσά που είναι εκπεστέα κατά τον προσδιορισμό του φορολογητέου κέρδους (φορολογικής ζημιάς) των μελλοντικών χρήσεων, καθώς η λογιστική αξία του στοιχείου του ενεργητικού ή της υποχρέωσης ανακτάται ή διακανονίζεται.

(Grant Thornton, 2009)

Συνήθεις περιπτώσεις προσωρινών διαφορών αποτελούν οι απομειώσεις, αναστροφές απομειώσεων, αποσβέσεις, προβλέψεις (π.χ. προβλέψεις για αποζημίωση προσωπικού λόγω εξόδου από την υπηρεσία) και μη καταβληθεισών ασφαλιστικών εισφορών.

α) Απομειώσεις

Ως απομείωση νοείται το ποσό κατά το οποίο η λογιστική αξία ενός περιουσιακού στοιχείου υπερβαίνει την ανακτήσιμη αξία του.

β) Αποσβέσεις

Ο προσδιορισμός των λογιστικών αποσβέσεων, καταρχήν, παρουσιάζει διαφορές σε σχέση με τον τρόπο υπολογισμού των αποσβέσεων που αναγνωρίζονται φορολογικά

Λογιστικές αποσβέσεις

- Αρχίζουν όταν το περιουσιακό στοιχείο είναι έτοιμο για τη χρήση για την οποία προορίζεται.
- Υπολογίζονται με βάση την εκτιμώμενη ωφέλιμη οικονομική ζωή του.

Φορολογικές αποσβέσεις

- Αρχίζουν από τον επόμενο μήνα εντός του οποίου χρησιμοποιείται ή τίθεται σε υπηρεσία από τον φορολογούμενο.
- Υπολογίζονται με βάση τους συντελεστές που έχει ορίσει το κράτος

Συνεπώς, εφόσον οι λογιστικές αποσβέσεις είναι διαφορετικές από τις φορολογικές δημιουργούνται προσωρινές διαφορές λογιστικής - φορολογικής βάσης.

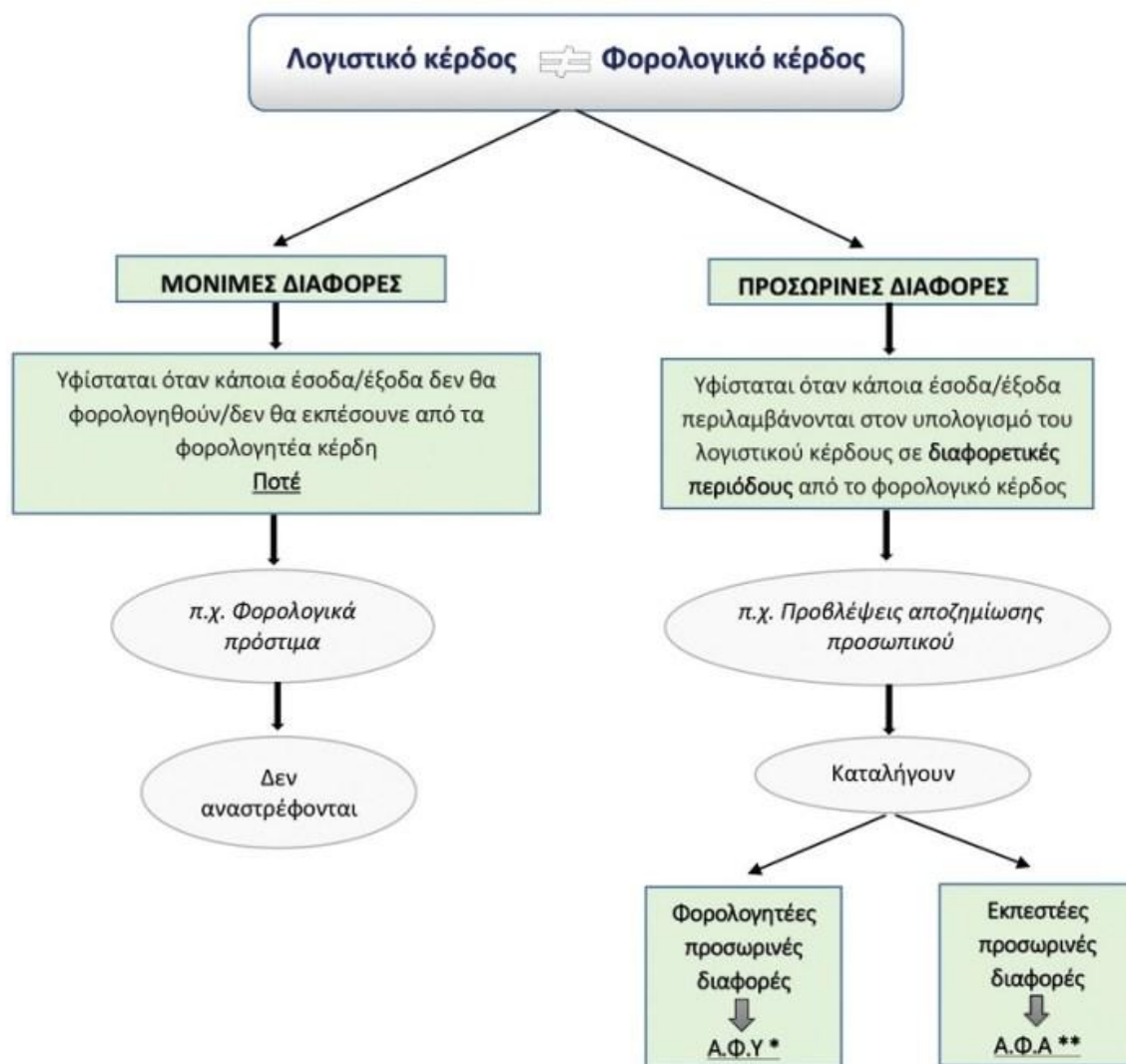
γ) Προβλέψεις

Ως πρόβλεψη (provision) χαρακτηρίζεται μια υποχρέωση σαφώς καθορισμένης φύσης η οποία κατά την ημερομηνία του ισολογισμού είναι περισσότερο πιθανό να συμβεί από το να μη συμβεί ή βέβαιο ότι θα προκύψει, αλλά είναι αβέβαιη ως προς το ποσό ή/και το χρόνο που θα προκύψει. Η πρόβλεψη αντιπροσωπεύει την βέλτιστη εκτίμηση του ποσού που θα απαιτηθεί για την κάλυψη της σχετικής υποχρέωσης.

Σύμφωνα με τον παραπάνω ορισμό, η πρόβλεψη αφορά συγκεκριμένη αιτία, είναι υποχρέωση και δεν ενδείκνυται να χρησιμοποιείται για τα εκτιμώμενα ποσά απομείωσης περιουσιακών στοιχείων της οντότητας (π.χ. απομείωση απαιτήσεων λόγω επισφάλειας ή άλλων χρηματοοικονομικών στοιχείων, απομείωση ενσώματων ή άυλων παγίων, κ.λπ.).

Συνήθεις περιπτώσεις προβλέψεων είναι οι προβλέψεις για παροχές σε εργαζομένους, οι προβλέψεις για διάφορες εκκρεμοδικίες που δεν έχουν σχέση με μείωση της αξίας αναγνωρισμένων περιουσιακών στοιχείων, οι προβλέψεις για αποκατάσταση περιβάλλοντος και οι προβλέψεις που προέρχονται από εγγυήσεις καλής λειτουργίας πωληθέντων αγαθών. Οι προβλέψεις αναγνωρίζονται αρχικά και επιμετρώνται μεταγενέστερα στο ονομαστικό ποσό που αναμένεται να απαιτηθεί για το διακανονισμό τους. Το ποσό αυτό προσδιορίζεται ως η βέλτιστη εκτίμηση.

Επομένως, σε περιπτώσεις προβλέψεων που λογιστικά οι οντότητες έχουν υποχρέωση να διενεργήσουν αλλά φορολογικά δεν αναγνωρίζονται όπως π.χ. προβλέψεις για αποζημίωση προσωπικού λόγω εξόδου από την υπηρεσία, δημιουργούνται προσωρινές διαφορές λογιστικής - φορολογικής βάσης, έχοντας ως αποτέλεσμα την εξαγωγή διαφορετικών φορολογικών αποτελεσμάτων από τα λογιστικά αποτελέσματα της χρήσης.

2. 6 Λογιστικές και φορολογητέες διαφορές και Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο 12 (ΔΛΠ 12)

Η έννοια των προσωρινών και των μόνιμων διαφορών αναφέρεται και στο πλαίσιο του ΔΛΠ 12: Φόροι εισοδήματος, του οποίου ο σκοπός είναι ο λογιστικός χειρισμός του φόρου εισοδήματος, στους οποίους περιλαμβάνονται και οι αναβαλλόμενοι φόροι. Στο πρότυπο αυτό, ορίζονται οι έννοιες των προσωρινών και των μόνιμων διαφορών όπως παρουσιάζονται παρακάτω:

Η προσωρινή Διαφορά αποτελεί τη διαφορά μεταξύ της αξίας ενός περιουσιακού στοιχείου του ενεργητικού ή μιας υποχρέωσης και της φορολογικής τους βάσης, όταν η διαφορά αυτή λαμβάνεται υπόψη για τον υπολογισμό του φόρου σε μια περίοδο και για τον λογιστικό προσδιορισμό σε άλλη περίοδο.

Αντίθετα, η Μόνιμη Διαφορά ορίζεται ως η διαφορά μεταξύ της αξίας ενός περιουσιακού στοιχείου του ενεργητικού ή μιας υποχρέωσης και της φορολογικής βάσης τους, όταν η διαφορά αυτή δε λαμβάνεται υπόψη για τον υπολογισμό του φόρου.

Οι προσωρινές διαφορές γενικώς αποτελούν τη βάση υπολογισμού των αναβαλλόμενων φόρων. Ο υπολογισμός της Αναβαλλόμενης Φορολογίας σύμφωνα με το Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο IAS 12 αλλά και με το US SFAS 109 βασίζεται στην Αρχή της σύγκρισης των κονδυλίων του Ισολογισμού, που συντάσσεται με τις Γενικά Αποδεκτές Λογιστικές Αρχές, και αυτής του Φορολογικού Ισολογισμού. Οι Αναβαλλόμενες Φορολογικές Απαιτήσεις (Α.Φ.Α.) και Υποχρεώσεις (Α.Φ.Υ.) στους Ισολογισμούς ενσωματώνουν τις εκτιμώμενες μελλοντικές φορολογικές επιπτώσεις από φόρους, οι οποίες προκύπτουν από Προσωρινές Διαφορές μεταξύ Λογιστικών και Φορολογητέων κερδών. Έτσι, ο υπολογισμός των φόρων αυτών πρέπει να γίνεται με φορολογικούς συντελεστές που αναμένεται να ισχύουν όταν θα τακτοποιηθεί η προσωρινή διαφορά, βασιζόμενοι σε νόμους που ισχύουν κατά την ημερομηνία του ισολογισμού. Ως προς την εμφάνιση των αναβαλλόμενων φόρων, θα πρέπει να παρουσιάζονται ως μακροπρόθεσμα στοιχεία στον ισολογισμό, παρά το γεγονός ότι ένα τμήμα τους μπορεί να είναι βραχυπρόθεσμο (Φίλος & Αποστόλου, 2010).

Τέλος, αξίζει να σημειωθεί ότι οι αναβαλλόμενοι φόροι συμπεριλαμβάνονται ανάμεσα στους τελευταίους λογαριασμούς που 'κλείνουν' πριν από την δημοσίευση των οικονομικών αποτελεσμάτων. Όταν οι συγκεκριμένοι λογαριασμοί έχουν καταρτισθεί, οι επιχειρήσεις γνωρίζουν με ακρίβεια αν έχουν πετύχει το επιθυμητό αποτέλεσμα στα κέρδη τους. Συνεπώς, είναι ευκόλως εννοούμενο ότι έχουν κίνητρο να μεταβάλλουν τους λογαριασμούς της αναβαλλόμενης φορολογίας με σκοπό να επιτύχουν το επιθυμητό επίπεδο κερδών (Dhaliwal et. al. 2004). Άλλη μια διαπίστωση του γεγονότος ότι επιχειρήσεις χρησιμοποιούν τον αναβαλλόμενο φόρο ως εργαλείο διαχείρισης των κερδών, σύμφωνα με τον Wysocki (2004) προέρχεται από την αρνητική συσχέτιση μεταξύ της διαχείρισης των κερδών και της φορολογικής συμμόρφωσης σε διεθνές επίπεδο, με δεδομένο ότι και τα δύο επηρεάζονται από την κείμενη νομοθεσία που προστατεύει τους επενδυτές καθώς και από τα λογιστικά πρότυπα..

2.7 Η απόκλιση λογιστικού-φορολογητέου εισοδήματος και η χειραγώγηση κερδών

Όπως προαναφέρθηκε και στην αρχή του κεφαλαίου οι χρηματοοικονομικοί λογιστικοί κανόνες παρέχουν τη δυνατότητα στην Διοίκηση μιας επιχείρησης για περισσότερη ευελιξία σε σχέση με τους φορολογικούς λογιστικούς κανόνες για χειραγώγηση των κερδών.

Η χειραγώγηση των κερδών από την διοίκηση έχει ως απώτερο σκοπό την ικανοποίηση τόσο των μετόχων και των πιστωτών μέσω της παρουσίασης υψηλού χρηματοοικονομικού λογιστικού εισοδήματος, με σκοπό την ενίσχυση της αγοραίας αξίας της επιχείρησης, όσο και ένα χαμηλό φορολογητέο εισόδημα αποσκοπώντας στην ενίσχυση των ταμειακών ροών (κατά μείωση των φορολογικών υποχρεώσεων) και τα αναφερόμενα οικονομικά κέρδη (λόγω χαμηλού φορολογικού κόστους). Η χειραγώγηση των κερδών αποσκοπεί στη δημοσιοποίηση ενός μεγαλύτερου ποσού του χρηματοοικονομικού λογιστικού εισοδήματος, ενώ επίσης περιλαμβάνει και μείωση στο φόρο εισοδήματος, κατά το βαθμό που αυτό είναι δυνατόν. Είναι εμφανές ότι ένα υψηλότερο λογιστικό εισόδημα είναι πιο επιθυμητό για τους επενδυτές, καθώς τα μειωμένα έξοδα φόρου εισοδήματος μειώνουν το ποσό των φόρων που καταβάλλονται.

Ενώ οι ΛΦΔ υπάρχουν λόγω των διαφορών μεταξύ των χρηματοοικονομικών λογιστικών προτύπων και των φορολογικών νόμων, έρευνες που έχουν πραγματοποιηθεί καταλήγουν στο συμπέρασμα ότι οι διαφορές αυτές γίνονται ως μέρος της επιθυμίας μιας επιχείρησης να χειραγωγεί τα κέρδη της (Joos et al., 2000). Η φορολογική νομοθεσία τείνει να είναι πιο άκαμπτη σε σχέση με τα χρηματοοικονομικά λογιστικά πρότυπα, καθώς δεν αφήνει περιθώρια για χειραγώγηση από τους διοικούντες των επιχειρήσεων. Τα χρηματοοικονομικά λογιστικά πρότυπα βέβαια τείνουν να παρέχουν στις επιχειρήσεις μεγαλύτερο περιθώριο διακριτικής ευχέρειας και συνάμα χειραγώγησης κερδών από ό, τι συνήθως κάνει η φορολογική νομοθεσία, έτσι αυτό παρέχει στις επιχειρήσεις περισσότερες ευκαιρίες για τον έλεγχο του χρηματοοικονομικού- λογιστικού εισοδήματος τους.

Στο σημείο αυτό αξίζει να σημειωθεί ότι προγενέστερες έρευνες έχουν καταλήξει στο συμπέρασμα ότι η ποιότητα των κερδών είναι αντιστρόφως ανάλογη με τις ΛΦΔ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ

3.1 Εισαγωγή

Όπως αναφέρθηκε και προηγουμένως, οι ΛΦΔ αναφέρονται στη διαφορά που προκύπτει μεταξύ των κερδών προ φόρων που δημοσιεύονται στις οικονομικές καταστάσεις μιας επιχείρησης και στο φορολογητέο εισόδημα που δημοσιεύεται στις αρμόδιες φορολογικές αρχές. Ωστόσο, οι λογιστικοί κανόνες και οι φορολογικοί νόμοι δεν μπορούν να καθορίσουν τη λογιστική και φορολογική μεταχείριση για κάθε συναλλαγή σε μία επιχείρηση, διότι οι επιχειρηματικές δραστηριότητες είναι πολύπλοκες και συνεχώς μεταβαλλόμενες στο χρόνο. Αυτό αναγκαστικά παρουσιάζει μεγάλη αβεβαιότητα όσον αφορά την εφαρμογή των λογιστικών προτύπων και της φορολογικής νομοθεσίας. Η απόκλιση λογιστικού - φορολογητέου εισοδήματος και ειδικότερα η πληροφόρηση που μπορεί να ενσωματώνει όσον αφορά την ποιότητα τη συνοχή, τη διατηρησιμότητα των κερδών και την αποτελεσματικότητα του Φορολογικού Σχεδιασμού μιας επιχείρησης, έχει απασχολήσει επί μακρόν την επιστημονική κοινότητα

3.2 Διεθνή Αρθρογραφία

Μελέτες που πραγματοποιήθηκαν καθ' όλη τη διάρκεια της δεκαετίας του 1990 καταλήγουν στο συμπέρασμα ότι το μέγεθος των ΛΦΔ αυξανόταν χωρίς όμως να μπορούσε να αιτιολογηθεί η αύξηση αυτή (Manzon και Plesko, 2001). Οι ερευνητές υποστηρίζουν ότι οι μεγάλες και συγχρόνως ανεξήγητες ΛΦΔ μπορούν να οφείλονται ως ένα βαθμό στην αύξηση των δραστηριοτήτων των επιχειρήσεων με στόχο την μείωση της φορολογικής τους επιβάρυνσης. Οι Blaylock et al. 2011 διαπιστώνουν ότι η σχέση μεταξύ των προσωρινών ΛΦΔ και των μελλοντικών αλλαγών στα κέρδη προ φόρων είναι λιγότερη αρνητική για τις επιχειρήσεις που φοροδιαφεύγουν, ενώ υπάρχει θετική συσχέτιση μεταξύ των μόνιμων ΛΦΔ και των μελλοντικών αλλαγών στις φορολογικές δαπάνες για τις επιχειρήσεις που φοροδιαφεύγουν. Έρευνες που πραγματοποιήθηκαν από τους Willson (2009) και Frank et al. (2009) καταλήγουν στην θετική συσχέτιση μεταξύ των ΛΦΔ και των επιχειρήσεων που έχουν ως κύριο σκοπό την μείωση των φορολογικών επιβαρύνσεων τους. Επιπροσθέτως, ο Mills (1998) επισημαίνει ότι κατά τον έλεγχο των οικονομικών καταστάσεων παρατηρείται

αύξηση των προσαρμογών καθώς διευρύνονται οι ΛΦΔ των επιχειρήσεων, καταλήγοντας στο συμπέρασμα ότι από μεγαλύτερες και θετικές ΛΦΔ προκύπτουν υψηλά επίπεδα μη φορολογικής συμμόρφωσης.

Οι Lev και Nissim (2004) καταγράφουν μία συσχέτιση μεταξύ των συνολικών ΛΦΔ και των μελλοντικών αλλαγών στο καθαρό εισόδημα. Παρόλο που τα αποτελέσματά τους παραμένουν ισχυρά σε έναν αριθμό ελέγχων ευαισθησίας, ένα θεμελιώδες ερώτημα παραμένει αναπάντητο. Τι είδους μελλοντικές αλλαγές κερδών σχετίζονται με το σύνολο των ΛΦΔ, αλλαγές στα υποκείμενα κέρδη προ φόρων ή αλλαγές στα φορολογικά έξοδα; Κατά την τεκμηρίωση της σχέσης μεταξύ των συνολικών ΛΦΔ και των μεταβολών του καθαρού εισοδήματος, οι Lev και Nissim (2004) υπολόγισαν τις ΛΦΔ ως δείκτη της αναλογίας του φορολογητέου εισοδήματος προς το λογιστικό εισόδημα. Δεδομένου ότι ο φορολογικός συντελεστής είναι σταθερός σε όλες τις επιχειρήσεις σε ένα δεδομένο έτος, αυτό το μέτρο είναι πραγματικό μόνο στο βαθμό της αναλογίας του τρέχοντος φορολογικού κόστους προς το καθαρό εισόδημα. Αυτό σημαίνει ότι οι Lev και Nissim (2004) στην ουσία διαπίστωσαν ότι το τρέχον ποσό των φορολογικών εξόδων για ένα δεδομένο ποσό του λογιστικού εισοδήματος συνδέεται με τις μελλοντικές μεταβολές στο καθαρό εισόδημα. Το τρέχον φορολογικό έξοδο μπορεί να είναι σχετικά υψηλό ή χαμηλό λόγω των προσωρινών ΛΦΔ, μόνιμων ΛΦΔ ή φορολογικών πιστώσεων και δεδουλευμένων που δεν έχουν να κάνουν με διαφορές στα φορολογητέα και λογιστικά εισοδήματα.

Προηγούμενες έρευνες (Lev και Nissim, 2004; Hanlon, 2005) παρέχουν στοιχεία για το ότι οι ΛΦΔ περιέχουν πληροφορίες σχετικά με τη μελλοντική συνολική απόδοση της επιχείρησης, αλλά η φύση της αιτιότητας στη σχέση αυτή δεν είναι σαφής. Οι Lev και Nissim (2004) διαπίστωσαν ότι οι προσωρινές διαφορές δεν συσχετίζονται με τις αλλαγές των κερδών, οι Blaylock et al. (2012), Guenther (2011) και πολλοί άλλοι ακολούθησαν την μεθοδολογία της Hanlon (2005) εξερευνώντας την σχέση μεταξύ των προσωρινών διαφορών και της διατήρησης των κερδών προ φόρων. Ενώ, οι Weber (2009), Chi et al. (2013) και άλλοι ερευνητές ακολούθησαν την μεθοδολογία των Lev και Nissim (2004) διερευνώντας την αγορά υπό την επίδραση της συσχέτισης μεταξύ δείκτη φορολογητέου εισοδήματος προς καθαρού εισοδήματος (net taxable income to net book income) και των αλλαγών στα μελλοντικά κέρδη.

Βασιζόμενοι σε άλλες έρευνες που έχουν γίνει, οι Frank, Lynch και Rego (2009) συμπεραίνουν ότι οι επιχειρήσεις υπεισέρχονται σε μια διαδικασία εξισορρόπησης μεταξύ της μείωσης των φορολογητέων κερδών και της αύξησης των κερδών των χρηματοοικονομικών τους καταστάσεων. Αυτή η τάση οφείλεται στην συσχέτιση λογιστικών και φορολογικών κανόνων, που συνεπάγεται ότι οι επιχειρήσεις έχουν υψηλό φορολογικό κόστος ώστε να αυξήσουν τα λογιστικά τους κέρδη. Καθώς όμως, οι ΛΦΔ αυξάνονται με την πάροδο του χρόνου δίνεται η δυνατότητα στις επιχειρήσεις να αυξάνουν το λογιστικό τους εισόδημα χωρίς όμως την αντίστοιχη αύξηση του φορολογητέου εισοδήματος.

Επιπροσθέτως, ο Ye (2006) στην προσπάθεια του να αναλύσει την σχέση μεταξύ λογιστικού και φορολογητέου εισοδήματος χρησιμοποίησε την απόδοση μετοχών στον κατασκευαστικό κλάδο. Κατέληξε στο συμπέρασμα ότι όσο περισσότερα κέρδη χειραγωγούν οι Διοικήσεις των εισηγμένων επιχειρήσεων, τόσο υψηλότερες είναι οι ΛΦΔ, το οποίο υποδηλώνει ότι οι εισηγμένες επιχειρήσεις συμμετέχουν στην χειραγώγηση κερδών μέσω της μη συμμόρφωσης τους στους κανόνες σύνταξης των οικονομικών καταστάσεων για την αποφυγή τους κόστους που προκύπτει από το φορολογητέο εισόδημα, ωστόσο η αποφυγή αυτή είναι περιορισμένη.

Σε έρευνα που πραγματοποιήθηκε από τους Phillips, Pincus και Rego (2003) σε 4128 επιχειρήσεις στις ΗΠΑ κατά την περίοδο 1994-2000 χρησιμοποιώντας ως κύριο εργαλείο τους αναβαλλόμενους φόρους αντιπροσωπεύοντας έτσι τις προσωρινές ΛΦΔ, αναλύονται τρεις τρόποι σύμφωνα με τους οποίους η βιβλιογραφία υποστηρίζει ότι ενδέχεται να συμβαίνει διαχείριση κερδών. Θεωρεί ως πρώτη περίπτωση ότι για να αποφευχθεί η πτώση των κερδών γίνεται χειραγώγηση στα κέρδη της επιχείρησης. Τα αποτελέσματα δείχνουν ότι η αύξηση του αναβαλλόμενου φόρου αυξάνουν την πιθανότητα της διαχείρισης των κερδών, με στόχο την αποφυγή εμφάνισης της μείωσης των κερδών. Στην δεύτερη περίπτωση εξετάζεται εάν γίνεται χειραγώγηση κερδών για την αποφυγή απωλειών. Τα αποτελέσματα υποδεικνύουν ότι η αύξηση του αναβαλλόμενου φόρου, αυξάνει το ενδεχόμενο για χειραγώγηση κερδών ώστε να μην εμφανιστεί η απώλεια, οπότε η δαπάνη αναβαλλόμενου φόρου είναι σταδιακά χρήσιμη στην ανίχνευση της διαχείρισης των κερδών. Στη τρίτη περίπτωση μελετάται η χρησιμότητα του αναβαλλόμενου φόρου στην ανίχνευση της διαχείρισης κερδών για να αποφευχθεί η μη τήρηση ή να ξεπεράσουν τις προβλέψεις κερδών των αναλυτών. Στην τελευταία περίπτωση ο αναβαλλόμενος φόρος δεν είναι

αυξητικά χρήσιμος για την ανίχνευση της διαχείρισης των κερδών για την αποφυγή της μη τήρησης των προβλέψεων για τα κέρδη των αναλυτών . Στην πραγματικότητα αυτό σημαίνει ότι ο αναβαλλόμενος φόρος σχετίζεται με τις δραστηριότητες της διαχείρισης των κερδών μιας επιχείρησης.

Προκειμένου να προσδιορίσουν τη χειραγώγηση των κερδών από τις ΛΦΔ, οι Lev και Nissim (2004) μελετούν τη διαφορά μεταξύ των προσωρινών και των μόνιμων διαφορών, ενώ οι Schallheim και Wells (2006) συγκρίνουν τις τρέχουσες φορολογικές αυξήσεις και τη συνολική φορολογική αύξηση. Σε αυτό το πλαίσιο, οι Ayers et al. (2009) διερευνούν τη διαφορά μεταξύ του υψηλού φορολογικού σχεδιασμού και των επιχειρήσεων με χαμηλή ποιότητα φορολογικού σχεδιασμού ενώ αναλύουν επίσης και τις γνωστοποιήσεις που αφορούν διάφορες υποσημειώσεις σχετικά με τον φόρο.

Αρκετές έρευνες έχουν βασιστεί στην έρευνα της Hanlon που πραγματοποιήθηκε το 2005. Η Hanlon επικεντρώθηκε στο ρόλο των προσωρινών ΛΦΔ και εξέτασε κατά πόσο αυτές οι διαφορές επηρεάζουν την διατήρηση κερδών, των ταμειακών ροών και των δεδουλευμένων εσόδων και εν συνεχεία πως επηρεάζεται η γνώμη των επενδυτών. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι οι επιχειρήσεις με μεγάλες διακυμάνσεις στις ΛΦΔ έχουν χαμηλότερη διατήρηση κερδών, ταμειακών ροών και δεδουλευμένων εσόδων και κατά συνέπεια χαμηλότερη ποιότητα στα κέρδη τους. Επιπλέον, η συνιστώσα των ταμειακών ροών είναι λιγότερο ανθεκτική για τις επιχειρήσεις ετών, γεγονός που υποδηλώνει ότι οι λογιστικό-φορολογικές διαφορές περιέχουν πληροφορίες σχετικά με την υποκείμενη χρηματοοικονομική ροή και των δεδουλευμένων. Καταλήγοντας έτσι στο συμπέρασμα ότι οι μεγάλες προσωρινές ΛΦΔ είναι κατατοπιστικές σχετικά με τα κέρδη. Συγκεκριμένα, διαπιστώνει ότι οι επιχειρήσεις με μεγάλες είτε θετικές είτε αρνητικές ΛΦΔ πραγματοποιούν όλο και λιγότερα κέρδη στο χρόνο.

Ο Guenther (2011) εξετάζει τα αποτελέσματα της Hanlon (2005) βρίσκοντας ότι η σχέση μεταξύ της διατήρησης των κερδών προ φόρων και οι μεγάλες προσωρινές ΛΦΔ εξηγούνται μερικώς από την ηλικία της επιχείρησης, τα μεταβατικά στοιχεία ,τα μεγάλα δεδουλευμένα και την υψηλή προ φόρων απόδοση των στοιχείων του ενεργητικού (ROA) .Συγκεκριμένα, εισάγει δείκτες για μεταβλητές που προβλέπουν χαμηλά ή υψηλά έκτακτα γεγονότα, χαμηλά ή υψηλά μη λειτουργικά εισοδήματα,

κέρδος ή ζημιά στην κατάσταση αποτελεσμάτων, μεγάλες θετικές ή αρνητικές μεταβολές στο κεφάλαιο κίνησης ,μεγάλες ή μικρές μεταβολές στα στοιχεία του ενεργητικού ή υποχρεώσεων και από τα λοιπά ποσά από την κατάσταση ταμειακών ροών και υψηλά προ φόρων απόδοσης των στοιχείων του ενεργητικού (ROA) . Σε συμπληρωματικές δοκιμές ο Jackson (2015) προσθέτει όλες αυτές τις επιπλέον μεταβλητές και επαναλαμβάνει τις δοκιμές. Αν και υπάρχει μία μικρή μείωση της σημαντικότητας συνεχίζει να βρίσκει αρνητική συσχέτιση μεταξύ των προσωρινών ΛΦΔ και των μεταβολών στα κέρδη προ φόρων και μία θετική συσχέτιση μεταξύ των μόνιμων ΛΦΔ και των μεταβολών στις φορολογικές δαπάνες. Απο τα αποτελέσματα δεν προκύπτει ότι τα μεταβατικά στοιχεία ,τα μεγάλα δεδουλευμένα και τα υψηλά ROA είναι αρκετά για να εξηγήσουν τον συσχετισμό μεταξύ των στοιχείων των ΛΦΔ και των στοιχείων των μεταβολών στα κέρδη.

Αρκετές έρευνες έχουν επικεντρωθεί στη σχέση μεταξύ των αποδοχών και των αποδόσεων των μετοχών στην αξιολόγηση της ποιότητας των κερδών(earnings quality) (Ecker et al., 2006; Blaylock, Gaertner, και Shevlin, 2015). Αυτή η προσέγγιση μας δίνει πληροφορίες σχετικά με τα κέρδη από τις τιμές των μετοχών με την υπόθεση ότι η αγορά είναι αποτελεσματική. Οι Joos, Pratt & Young (2000) σε ερευνά τους που πραγματοποιήθηκε σε μεγάλες επιχειρήσεις της Φιλανδίας καταλήγουν στο συμπέρασμα ότι η σχέση των κερδών με τις αποδόσεις είναι ασθενέστερη όταν οι ΛΦΔ είναι μεγάλες. Τα συμπέρασμα της ερευνάς τους καταλήγουν στο ότι οι επιχειρήσεις με μεγάλες προσωρινές ΛΦΔ διαχειρίζονται τα κέρδη τους με καιροσκοπικό τρόπο με αποτέλεσμα οι επενδυτές να αντιδρούν σε αυτό θέτοντας λιγότερη βαρύτητα στα κέρδη αυτά κατά την αποτίμηση.

Ωστόσο, για την άμεση αξιολόγηση της χειραγώγησης των κερδών, η γενική προσέγγιση βασίζεται στον προσδιορισμό της ποιότητας των κερδών από τα λογιστικά στοιχεία. Τα μέτρα που βασίζονται σε αυτήν την προσέγγιση συνήθως σχετίζονται με το επίπεδο των δεδουλευμένων (Sloan, 1996), το σφάλμα εκτίμησης σε δεδουλευμένη βάση (Dechow και Dichev, 2002) και τη μεταβλητότητα δεδουλευμένων (Francis et al., 2005). Σε μια ερευνά τους οι Dechow et al. (2010) διαπίστωσαν ότι τα συμβατικά μέτρα της χειραγώγησης κερδών έχουν συνάγει αντικρουόμενα αποτελέσματα. Υπάρχει η πεποίθηση ότι η ΛΦΔ μπορεί να είναι ένας δείκτης της χειραγώγησης των κερδών δεδομένου της αποδεδειγμένης σχέσης μεταξύ ΛΦΔ και της ποιότητας των κερδών (Palepu et al 2005; Ayers 2009).

Οι Blaylock et al. (2012) υποστηρίζουν ότι η διαχείριση κερδών και η φοροδιαφυγή συμβάλλουν στον επηρεασμό των ΛΦΔ στην πραγματοποίηση κερδών. Ο Guenther (2011) εντοπίζει ότι σημαντικές ΛΦΔ είναι διαφορές φορο-λογιστικών κανόνων σε μεταβατικά γεγονότα τα οποία παρόλο που συνδέονται με μελλοντικές αλλαγές στα κέρδη και παρέχουνε περιορισμένες πληροφορίες για τα λογιστικά κέρδη, γίνονται εύκολα αντιληπτά από τους χρήστες των οικονομικών καταστάσεων. Ωστόσο είναι δύσκολο να εξάγουμε οριστικά αποτελέσματα από τις παραπάνω μελέτες καθώς επικεντρώνονται σε διαφορετικές πτυχές των ΛΦΔ και των μεταβολών στα κέρδη, με κάποιες να επικεντρώνονται στις συνολικές ΛΦΔ και στις αλλαγές των κερδών μετα φόρων και άλλες σε προσωρινές ΛΦΔ και στις αλλαγές των κερδών προ φόρων.

Τέλος ο Jackson σε μια έρευνα που διεξήχθη το 2015 εξετάζει την σχέση των ΛΦΔ και των μελλοντικών αλλαγών στα κέρδη χρησιμοποιώντας ως δείγμα της έρευνας του μη χρηματοπιστωτικές επιχειρήσεις της Αμερικής για τη περίοδο 1973-2006. Στην έρευνα του αυτή βρίσκει στοιχεία που σχετίζονται με την αρνητική σχέση μεταξύ των προσωρινών διαφορών (αναβαλλόμενες φορολογικές υποχρεώσεις) και των μελλοντικών αλλαγών στα κέρδη προ φόρων, και στην θετική σχέση μεταξύ των μόνιμων διαφορών και των μελλοντικών αλλαγών στις φορολογικές δαπάνες. Επίσης, τα αποτελέσματα δείχνουν μια αρνητική συσχέτιση μεταξύ των μόνιμων ΛΦΔ και των μελλοντικών αλλαγών τόσο στο καθαρό εισόδημα όσο και στα κέρδη προ φόρων. Αυτό το ερμηνεύει ότι οι προσωρινές ΛΦΔ αποτελούν ένα σημάδι μελλοντικών αλλαγών στην έκθεση της οικονομικής απόδοσης, ενώ οι μόνιμες ΛΦΔ εμπεριέχουν πληροφορίες σχετικά με τις μελλοντικές φορολογικές δαπάνες. Εν συνεχεία, καταλήγει στο συμπέρασμα ότι για στις επιχειρήσεις που φοροδιαφεύγουν παρατηρείται λιγότερη αρνητική συσχέτιση μεταξύ προσωρινών ΛΦΔ και μελλοντικών αλλαγών στα κέρδη προ φόρων, ενώ υπάρχει θετική συσχέτιση μεταξύ των μόνιμων ΛΦΔ και των μελλοντικών αλλαγών στις φορολογικές δαπάνες.

Η έρευνα του Jackson έχει συμβάλει ποικιλοτρόπως. Πρώτον, επέκτεινε την έρευνα των Lev και Nissim (2004) μετατρέποντας το μοντέλο τους σε ένα έτσι ώστε να εξηγεί καλύτερα τις μελλοντικές μεταβολές στα κέρδη και να μπορεί εύκολα να χρησιμοποιηθεί για να δοκιμάσουμε την επίδραση της διαχείρισης των κερδών και άλλων παραγόντων στην συσχέτιση των ΛΦΔ με τις μεταβολές των κερδών. Αυτό το πιο εμπλουτισμένο μοντέλο βοηθάει επίσης να δείξουμε ότι το αποτέλεσμα των Lev

και Nissim δεν είναι ασύμβατο με τα ευρήματα της Hanlon ότι οι επιχειρήσεις με μεγάλα προσωρινά ΛΦΔ έχουν λιγότερα σταθερά κέρδη. Ακόμα και όταν αντιγράφει το δείγμα και την μεθοδολογία των Len και Nissim διαπίστωσε ότι η δικιά τους μέτρηση των προσωρινών ΛΦΔ είναι αρνητικά συσχετισμένη με τις μελλοντικές μεταβολές στα κέρδη προ φόρων. Δεύτερον, επέκτεινε την έρευνα των Blaylock et al. (2012) και απέδειξε ότι η φοροαποφυγή επηρεάζει όχι μόνο την συσχέτιση μεταξύ των προσωρινών ΛΦΔ και της σταθερότητας των κερδών αλλά επιπλέον την συσχέτιση των μόνιμων ΛΦΔ και των φόρων. Τρίτον, αυτή η έρευνα απαντά στα ερωτήματα των Graham et al.(2012) , Hanlon και Heitzman (2010) για την εξέταση των συστατικών στοιχείων των ΛΦΔ .

Τέλος, ο Jackson συμβάλλει στην συζήτηση σχετικά με την συμμόρφωση των ΛΦΔ. Οι υποστηρικτές της γεφύρωσης του χάσματος μεταξύ λογιστικού και φορολογητέου ισχυρίζονται ότι το χάσμα υπάρχει λόγω καιροσκοπικών συμπεριφορών, αλλά τα αποτελέσματα τους δείχνουν ότι υπάρχει συσχέτιση μεταξύ μελλοντικών αλλαγών στα κέρδη και στις ΛΦΔ που υπάρχουν ακόμα και μετά τον έλεγχο για την διαχείριση των κερδών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

4.1 Επιλογή Δείγματος και Συλλογή Δεδομένων

Στη παρούσα διπλωματική εργασία, επιλέχθηκε να αναλυθεί εμπειρικά ο ρόλος των λογιστικό-φορολογικών διαφορών σε σχέση με την μεταβολή τόσο των κερδών όσο και των φορολογικών εξόδων των επιχειρήσεων. Με άλλα λόγια, ο σκοπός στον οποίο στοχεύει η εμπειρική ανάλυση της εργασίας είναι να εξαγάγει αποτελέσματα σχετικά με τον βαθμό της σχέσης των ΛΦΔ με τη μεταβολή των μελλοντικών κερδών και των φορολογικών εξόδων των επιχειρήσεων.

Μέσα σε αυτό το πλαίσιο, το δείγμα που επιλέχθηκε να αναλυθεί ήταν ένας αριθμός επιχειρήσεων, κατά προτίμηση μεγάλων σε μέγεθος καθώς εμφανίζουν περισσότερες πληροφορίες στα οικονομικά τους στοιχεία και άρα είναι πιο εύκολο να προσδιοριστούν πιθανές (προσωρινές ή μόνιμες) διαφορές στα λογιστικά και τα φορολογητέα κέρδη τους. Στη περίπτωση αυτή, επιλέχθηκαν 207 μη χρηματοπιστωτικές επιχειρήσεις στην Ελλάδα που είναι εισηγμένες σε δύο διαφορετικές στιγμές (2008 και 2010), δηλαδή προ κρίσης και του πρώτου έτους της κρίσης, έτσι ώστε να διερευνηθεί αν υπάρχει διαφορά στη συμπεριφορά του υποδείγματος προ κρίσης και του πρώτου έτους της κρίσης.

Τα δεδομένα που συλλέχθηκαν αφορούν κυρίως πληροφορίες σχετικά με την οικονομική τους κατάσταση, γι' αυτό και τα δεδομένα προήλθαν βασικά από τις οικονομικές καταστάσεις των εν λόγω επιχειρήσεων, ώστε να αναλυθεί ο βαθμός συσχέτισης των μελλοντικών μεταβολών στα κέρδη από τη παρουσία λογιστικό-φορολογικών διαφορών, είτε μόνιμων είτε προσωρινών είτε, πιθανώς, και τα δύο. Ειδικότερα, τα δεδομένα για τη κάθε επιχείρηση προήλθαν από τη βάση δεδομένων 'DataStream' και οι βασικές μεταβλητές που επελέγησαν είναι οι εξής:

- NET INCOME-BASIC
- NET INCOME AVAILABLE TO COMMON
- DEFERRED TAXES
- TOTAL ASSETS

- FUNDS FROM OPERATIONS
- INCOME TAXES
- RETURN ON ASSETS (ROA)
- NET SALES OR REVENUES
- CAPITAL EXPENDITURES
- EBIT
- PROPERTY, PLANT & EQUIPMENT-NET (PPE)
- INCOME TAXES PAYABLE
- PRETAX INCOME

4.2 Ερευνητικές Υποθέσεις

Από τη παράθεση της βιβλιογραφίας και του θεωρητικού πλαισίου σχετικά με τις ΛΦΔ, σε αυτό το σημείο αναφέρονται οι ερευνητικές υποθέσεις οι οποίες προκύπτουν. Η μεθοδολογία της παρούσας έρευνας καθώς και οι υποθέσεις έχουν βασιστεί στην έρευνα που πραγματοποίησε ο Mark Jackson το 2015.

Η έρευνα θα εστιάσει στις ακόλουθες υποθέσεις:

H_0 : Δεν υπάρχει θετική σχέση μεταξύ των μόνιμων ΛΦΔ και των μελλοντικών αλλαγών στα φορολογικά έξοδα των επιχειρήσεων.

H_1 : Υπάρχει θετική σχέση μεταξύ των μόνιμων ΛΦΔ και των μελλοντικών αλλαγών στα φορολογικά έξοδα των επιχειρήσεων

H_{02} : Δεν υπάρχει αρνητική σχέση μεταξύ των προσωρινών ΛΦΔ και των μελλοντικών αλλαγών στα κέρδη προ φόρων των επιχειρήσεων

H_2 : Υπάρχει αρνητική σχέση μεταξύ των προσωρινών ΛΦΔ και των μελλοντικών αλλαγών στα κέρδη προ φόρων των επιχειρήσεων

4.3 Μέθοδος ανάλυσης Δεδομένων

Η ανάλυση των δεδομένων έγινε με την βοήθεια του στατιστικού προγράμματος SPSS Statistics και βασίστηκε στο μοντέλο της πολλαπλής γραμμικής

παλινδρόμησης .Η διαδικασία που ακολουθήθηκε, και η οποία στηρίζεται στο άρθρο του Jackson (2015), είναι η ακόλουθη:

Σε πρώτο στάδιο, εκτιμάται το σύνολο των ΛΦΔ ως η διαφορά μεταξύ του καθαρού εισοδήματος και του φορολογητέου εισοδήματος (προ φόρων), διαιρεμένης με τα περιουσιακά στοιχεία όπως στη παρακάτω εξίσωση:

$$\text{ΛΦΔ} = (\text{καθαρό εισόδημα} - \text{φορολογητέο εισόδημα}) / \text{Περιουσιακά στοιχεία} \quad (1)$$

όπου το καθαρό εισόδημα ορίζεται ως εισόδημα προ εκτάκτων εσόδων κι εξόδων. Το φορολογητέο εισόδημα από την άλλη υπολογίζεται ως οι τρέχουσες φορολογικές υποχρεώσεις διά τον όρο $t(1-t)$, όπου t ο φορολογικός συντελεστής, όπως φαίνεται στον ακόλουθο τύπο:

$$\text{Φορολογητέο εισόδημα} = \text{τρέχουσες φορολογικές υποχρεώσεις} / t(1-t) \quad (2)$$

Έπειτα, το σύνολο των ΛΦΔ διασπάται σε προσωρινές και μόνιμες ΛΦΔ οι οποίες υπολογίζονται όπως παρακάτω:

$$\text{TEMP} = \text{αναβαλλόμενες φορολογικές υποχρεώσεις} / t(1-t) / \text{Περιουσιακά στοιχεία} \quad (3)$$

Τέλος οι μόνιμες διαφορές υπολογίζονται ως η διαφορά μεταξύ των Λογιστικό-Φορολογητέων διαφορών και των μόνιμων:

$$\text{PERM} = \text{ΛΦΔ} - \text{TEMP} \quad (4)$$

Στη συνέχεια, εκτιμάται η παλινδρόμηση μεταξύ των δύο ανεξάρτητων μεταβλητών των ΛΦΔ και των μελλοντικών αλλαγών των κερδών των εν λόγω εταιρειών σύμφωνα με την ακόλουθη εξίσωση:

$$\Delta \text{NI}_{t+1} = \alpha + \beta_1 \text{PERM}_t + \beta_2 \text{TEMP}_t + \varepsilon_t \quad (5)$$

όπου το ΔNI είναι ένας δείκτης των μελλοντικών αλλαγών στο ετήσιο καθαρό εισόδημα. Εναλλακτικά, μετριέται ως το καθαρό εισόδημα του επόμενου έτους μείον το τρέχον καθαρό εισόδημα (ΔNI_t).

Εν συνεχεία, αφού έχουν εκτιμηθεί όλες τις μεταβλητές μας, για τον έλεγχο των υποθέσεων θα εκτιμηθούν οι παρακάτω παλινδρομήσεις:

$$\Delta\text{TAXEXP}_{t+1} = \alpha + \beta_1\text{PERM}_t + \beta_2\text{TEMP}_t + \varepsilon_t \quad (6)$$

$$\Delta\text{PRETAX}_{t+1} = \alpha + \beta_1\text{PERM}_t + \beta_2\text{TEMP}_t + \varepsilon_t \quad (7)$$

όπου ΔPRETAX είναι οι μελλοντικές μεταβολές των προ φόρων κερδών και υπολογίζονται ως η διαφορά μεταξύ των τρεχόντων κερδών προ φόρων και των κερδών προ φόρων για το επόμενο έτος και ΔTAXEXP δηλώνει τις μελλοντικές αλλαγές στη φορολογική δαπάνη των επιχειρήσεων, οι οποίες υπολογίζονται ως η διαφορά μεταξύ της συνολικής δαπάνης του φόρου εισοδήματος και των δαπανών του φόρου εισοδήματος για το επόμενο έτος αναφοράς. Έτσι, κατά τη διαδικασία εκτίμησης, στη σχέση (6), ο συντελεστής β_1 θα πρέπει να είναι θετικός και στατιστικά σημαντικός ($p < 0,05$) έτσι ώστε να γίνεται δεκτή η υπόθεση H_1 ενώ, στη σχέση (7) ο συντελεστής β_2 θα πρέπει να είναι αρνητικός και στατιστικά σημαντικός ($p < 0,05$) για να γίνεται δεκτή η υπόθεση H_2 .

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

Σε αυτό το κεφάλαιο παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της έρευνας τα οποία προέκυψαν από την ανάλυση των δεδομένων για τα έτη 2008 και 2010.

5.1 Εκτίμηση υποδείγματος για το έτος 2008

Αρχικά, με τη βοήθεια του στατιστικού προγράμματος SPSS Statistics, θα υπολογιστούν μερικά περιγραφικά μέτρα για τις προαναφερθέντες μεταβλητές που περιληφθήκαν στο δείγμα για το 2008. Τα αποτελέσματα παρουσιάζονται στον παρακάτω πίνακα:

Πίνακας 1: Περιγραφικά στατιστικά 2008

	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
Cap_Exp	205	,00	1034306,00	28219,2780	105343,43260
Def_Tax	200	-170100,00	201811,00	4920,6050	25482,92223
EBIT	200	-193411,00	1187700,00	22830,2050	116426,69310
Funds_from_operators	205	-150981,00	2225400,00	27506,5561	171658,88360
Income_taxes	205	-90013,00	265459,00	4129,9805	26995,69484
Income_taxes_payable	103	,00	378965,00	10941,8544	43235,76513
Net_income	205	-305879,00	728488,00	10499,7024	78192,11340
Net_income_common	205	-305879,00	728488,00	10499,7024	78192,11340
Net_sales_revenues	205	,00	10130983,00	332659,5220	1080903,31900
Pretax_income	205	-395892,00	993963,00	13251,8341	100797,72220
PPE	205	5,00	11854392,00	202915,3024	937915,26080
ROA	202	-48,11	57,81	3,3174	8,76175
Total_assets	205	1479,00	13954223,00	432199,5122	1346695,86400

Σε αυτόν τον πίνακα ορίζονται οι εξής μεταβλητές:

- Cap_Exp= κεφαλαιουχικές δαπάνες
- Def_Tax=αναβαλλόμενες φορολογικές υποχρεώσεις
- EBIT= κέρδη προ φόρων και τόκων
- Funds_from_operators= εισπράξεις κεφαλαίων από λειτουργικές δραστηριότητες
- Income_taxes= φόρος εισοδήματος

- Income_taxes_payable=φόροι εισοδήματος πληρωτέοι
- Net_income=καθαρό εισόδημα μετά φόρων
- Net_income_common= καθαρό εισόδημα που διατίθεται για κοινές μετοχές
- Net_sales_revenues= πωλήσεις
- Pretax_income= προ φόρων εισόδημα
- PPE= επενδύσεις σε ακίνητα εγκαταστάσεις και εξοπλισμό
- ROA= απόδοση περιουσιακών στοιχείων
- Total_assets= σύνολο περιουσιακών στοιχείων

Στην δεύτερη στήλη παρουσιάζεται αριθμός των παρατηρήσεων που συμπεριλήφθηκαν στη συγκεκριμένη ανάλυση, στην τρίτη και στην τέταρτη η μέγιστη και η ελάχιστη τιμή, ενώ στις τελευταίες δύο στήλες ο μέσος όρος και η τυπική απόκλιση της κάθε μεταβλητής αντίστοιχα. Όπως παρατηρείται ο αριθμός παρατηρήσεων που χρησιμοποιείται για την κάθε μεταβλητή είναι διαφορετικός, αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι δεν λήφθηκαν υπόψη οι επιχειρήσεις οι οποίες για τα εν λόγω μεγέθη δεν παρουσίαζαν δεδομένα για το 2008.

Αναλύοντας το παραπάνω πίνακα παρατηρείται ότι για το καθαρό εισόδημα μετά φόρων προκύπτει ότι κατά μέσο όρο, για το 2008, τα καθαρά κέρδη μετά την αφαίρεση των φορολογικών δαπανών ανήλθαν σε 10499,70 εκ.€ με τυπική απόκλιση 78192,11 εκ.€ ανά επιχείρηση. Το ίδιο ισχύει και για το καθαρό εισόδημα διάθεσης για κοινές μετοχές, από τη στιγμή που το καθαρό εισόδημα μετά φόρων παρέμεινε ακριβώς το ίδιο για το διαθέσιμο καθαρό εισόδημα για κοινές μετοχές. Επιπροσθέτως, για το 2008 οι αναβαλλόμενες φορολογικές υποχρεώσεις ή απλά αναβαλλόμενοι φόροι ήταν κατά μέσο όρο 4920,60 εκ.€ κάτι που σημαίνει ότι μεταφέρθηκαν στην επόμενη χρήση. Το σύνολο του ενεργητικού ή των περιουσιακών στοιχείων ανήλθε σε 432199,51 εκ.€. Σχετικά με τις κεφαλαιουχικές δαπάνες, ο μέσος όρος ήταν 28219,27 εκ.€, ενώ για το ύψος του φορολογητέου εισοδήματος οι επιχειρήσεις δαπάνησαν 4129,9805 εκ.€ κατά μέσο όρο.

Συνεχίζοντας την ανάλυση στις επόμενες μεταβλητές των αποτελεσμάτων χρήσεως των επιχειρήσεων, για το 2008, ο δείκτης ROA ανήλθε σε 3,3174 εκ.€ ανά περιουσιακό στοιχείο το οποίο ερμηνεύεται ότι οι επιχειρήσεις κέρδισαν κατά μέσο όρο για το έτος 2008 3,417 εκ.€ ανά περιουσιακό στοιχείο. Επίσης, οι συνολικές

πωλήσεις ήταν 332659,52 εκ. από τα οποία 22830,2050 εκ. € αποτελούν κέρδη προ φόρων και τόκων.

Τέλος , παρατηρείται ότι το καθαρό κέρδος προ φόρων ανήλθε στα 13251,83 εκ. €, 202915,3024 εκ. € δαπανήθηκαν για ακίνητα εξοπλισμό και λοιπά περιουσιακά στοιχεία ενώ οι φόροι εισοδήματος πληρωτέοι ήταν 10941,85 εκ. €.

Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζονται οι συσχετίσεις μεταξύ των εν λόγω μεταβλητών:

Πίνακας 2: Συσχετίσεις 2008

		Correlations												
	Cap_Exp	Def_Tax	EBIT	from_operator	Income_taxes	_taxes_payable	Net_income	ome_common	es_revenues	Pretax_income	PPE	ROA	Total_assets	
Cap_Exp	1	0,043	0,436	0,667	0,251	0,411	0,192	0,192	0,693	0,225	0,924	0,015	0,971	
Def_Tax	0,043	1	-0,352	-0,337	-0,476	0,086	-0,261	-0,261	-0,056	-0,383	0,23	0,022	0,135	
EBIT	0,436	-0,352	1	0,902	0,954	0,543	0,903	0,903	0,555	0,971	0,237	0,421	0,433	
Funds_from_operators	0,667	-0,337	0,902	1	0,823	0,474	0,735	0,735	0,53	0,795	0,504	0,236	0,639	
Income_taxes	0,251	-0,476	0,954	0,823	1	0,539	0,903	0,903	0,421	0,972	0,067	0,394	0,243	
Income_taxes_payable	0,411	0,086	0,543	0,474	0,539	1	0,478	0,478	0,543	0,521	0,483	0,451	0,484	
Net_income	0,192	-0,261	0,903	0,735	0,903	0,478	1	1	0,4	0,935	0,028	0,552	0,199	
Net_income_common	0,192	-0,261	0,903	0,735	0,903	0,478	1	1	0,4	0,935	0,028	0,552	0,199	
Net_sales_revenues	0,693	-0,056	0,555	0,53	0,421	0,543	0,4	0,4	1	0,432	0,595	0,179	0,745	
Pretax_income	0,225	-0,383	0,971	0,795	0,972	0,521	0,935	0,935	0,432	1	0,034	0,478	0,222	
PPE	0,924	0,23	0,237	0,504	0,067	0,483	0,028	0,028	0,595	0,034	1	0,001	0,939	
ROA	0,015	0,022	0,421	0,236	0,394	0,451	0,552	0,552	0,179	0,478	0,001	1	0,037	
Total_assets	0,971	0,135	0,433	0,639	0,243	0,484	0,199	0,199	0,745	0,222	0,939	0,037	1	

Όπως φαίνεται από τον Πίνακα 2, υψηλές συσχετίσεις παρατηρούνται όσες έχουν τιμή από +/-0,5 μέχρι +/-1, ενώ χαμηλές συσχετίσεις υποδηλώνουν τιμές κάτω από +/-0,5.

Πιο αναλυτικά, θεωρώντας ότι r είναι ο συντελεστής συσχέτισης, τότε ισχύει ότι:

- Αν $r = \pm 1$, τότε υπάρχει τέλεια γραμμική συσχέτιση.
- Αν $-0,3 \leq r < 0,3$, τότε δεν υπάρχει γραμμική συσχέτιση. Αυτό, όμως, δεν σημαίνει ότι δεν υπάρχει άλλου είδους συσχέτιση μεταξύ των δύο μεταβλητών.
- Αν $-0,5 < r \leq -0,3$ ή $0,3 \leq r < 0,5$, τότε υπάρχει ασθενής γραμμική συσχέτιση.
- Αν $-0,7 < r \leq -0,5$ ή $0,5 \leq r < 0,7$, τότε υπάρχει μέση γραμμική συσχέτιση.

- Αν $-0,8 < r \leq -0,7$ ή $0,7 \leq r < 0,8$, τότε υπάρχει ισχυρή γραμμική συσχέτιση.
- Αν $-1 < r \leq -0,8$ ή $0,8 \leq r < 1$, τότε υπάρχει πολύ ισχυρή γραμμική συσχέτιση.

Συγκεκριμένα, οι μεταβλητές που έχουν ισχυρή συσχέτιση μεταξύ τους είναι:

- Εισπράξεις κεφαλαίων από λειτουργικές δραστηριότητες - κέρδη προ φόρων και τόκων
- Φόρος εισοδήματος - κέρδη προ φόρων και τόκων
- καθαρό εισόδημα μετά φόρων- κέρδη προ φόρων και τόκων
- καθαρό εισόδημα μετά φόρων – Φόρος εισοδήματος
- καθαρό εισόδημα που διατίθεται για κοινές μετοχές - Φόρος εισοδήματος
- προ φόρων εισόδημα - κέρδη προ φόρων και τόκων
- προ φόρων εισόδημα - Φόρος εισοδήματος
- προ φόρων εισόδημα- καθαρό εισόδημα μετά φόρων
- προ φόρων εισόδημα - καθαρό εισόδημα που διατίθεται για κοινές μετοχές
- επενδύσεις σε ακίνητα εγκαταστάσεις και εξοπλισμό- σύνολο περιουσιακών στοιχείων
- επενδύσεις σε ακίνητα εγκαταστάσεις και εξοπλισμό -κεφαλαιουχικές δαπάνες
- σύνολο περιουσιακών στοιχείων - κεφαλαιουχικές δαπάνες

Στη συνέχεια, θα γίνει εφαρμογή του πολλαπλού γραμμικού μοντέλου για να εξεταστεί αν η μεταβολή των καθαρών κερδών επηρεάζεται περισσότερο από τις προσωρινές ή μόνιμες διαφορές.

Το μοντέλο έχει την εξής μορφή:

$$\Delta NI_{t+1} = \alpha + \beta_1 PERM_t + \beta_2 TEMP_t + \varepsilon_t$$

όπου:

ΔNI_t = δείκτης μελλοντικών αλλαγών στο ετήσιο καθαρό εισόδημα για το t ζεύγος παρατηρήσεων για το 2008

β_1, β_2 = άγνωστες παράμετροι

PERM = τιμή της ανεξάρτητης μεταβλητής που περιγράφει τις μόνιμες διαφορές

TEMP = τιμή της ανεξάρτητης μεταβλητής που περιγράφει τις προσωρινές διαφορές

ε_t = τυχαία σφάλματα

Τα αποτελέσματα του μοντέλου παρουσιάζονται παρακάτω:

Πίνακας 3: Σύνοψη μοντέλου 2008

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
1	,697 ^a	,485	,480	,06252

a. Predictors: (Constant), Perm, Temp

Όπως διαπιστώνεται από τον παραπάνω πίνακα, το ποσοστό της μεταβλητότητας των ΔNI_t που ερμηνεύεται από το μοντέλο είναι $R^2 = 0,485$.

Πίνακας 4: Ανάλυση Διασποράς (ANOVA) 2008

Model		Sum of Squares	Df	Mean Square	F	Sig.
1	Regression	,745	2	,372	95,251	,000 ^b
	Residual	,789	202	,004		
	Total	1,534	204			

a. Dependent Variable: ΔNI

b. Predictors: (Constant), Perm, Temp

Σύμφωνα με τον παραπάνω έλεγχο F, είναι εμφανής η σημαντικότητα της παλινδρόμησης ($p\text{-value} \approx 0$)

Πίνακας 5: Συντελεστές 2008

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
		B	Std. Error	Beta		
1	(Constant)	-,030	,005		-5,943	,000
	Temp	-,010	,045	-,012	-,226	,822
	Perm	-,687	,051	-,694	-13,426	,000

a. Dependent Variable: ΔNI

Το μοντέλο που προκύπτει είναι το εξής:

$$\Delta NI_{2008} = -0,030 - 0,010 * TEMP_{2008} - 0,687 * PERM_{2008} \quad (1)$$

Παρατηρείται ότι η μεταβολή των κερδών για το έτος 2008 επηρεάζεται αρνητικά από τις προσωρινές και μόνιμες διαφορές. Ωστόσο, ο συντελεστής των μόνιμων ΛΦΔ

είναι στατιστικά σημαντικός ($p\text{-value} \approx 0$) και επομένως οι μόνιμες ΛΦΔ φαίνεται να επιδρούν στη μεταβολή των καθαρών κερδών για αυτήν την περίοδο. Αντίθετα, ο συντελεστής των προσωρινών ΛΦΔ δεν είναι στατιστικά σημαντικός καθώς το $p\text{-value}$ (0,822) είναι μεγαλύτερο από 0,05. Συνεπώς, η αύξηση των μόνιμων ΛΦΔ οδηγεί σε μείωση των μελλοντικών καθαρών κερδών.

Στη συνέχεια, πραγματοποιήθηκε έλεγχος για να εξεταστεί η ύπαρξη θετικής σχέσης μεταξύ των μόνιμων ΛΦΔ και των αλλαγών στα φορολογικά έξοδα των επιχειρήσεων.

Οι υποθέσεις που εξετάστηκαν είναι της παρακάτω μορφής:

H_0 : Δεν υπάρχει θετική σχέση μεταξύ των μόνιμων ΛΦΔ και των μελλοντικών αλλαγών στα φορολογικά έξοδα των επιχειρήσεων.

H_1 : Υπάρχει θετική σχέση μεταξύ των μόνιμων ΛΦΔ και των μελλοντικών αλλαγών στα φορολογικά έξοδα των επιχειρήσεων.

Το μοντέλο έχει την εξής μορφή:

$$\Delta\text{TAXEXP}_{t+1} = \alpha + \beta_1\text{PERM}_t + \beta_2\text{TEMP}_t + \varepsilon_t \quad (2)$$

όπου:

$\Delta\text{TAXEXP}_{t+1}$ = δείκτης μελλοντικών αλλαγών στη φορολογική δαπάνη των επιχειρήσεων για το 2008

β_1, β_2 = άγνωστες παράμετροι

PERM = τιμή της ανεξάρτητης μεταβλητής που περιγράφει τις μόνιμες διαφορές

TEMP = τιμή της ανεξάρτητης μεταβλητής που περιγράφει τις προσωρινές διαφορές

ε_t = τυχαία σφάλματα

Τα αποτελέσματα του μοντέλου παρουσιάζονται παρακάτω:

Πίνακας 6: Σύνοψη μοντέλου 2008

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
1	,233 ^a	,054	,045	,02192

a. Predictors: (Constant), Perm, Temp

Το ποσοστό της μεταβλητότητας των $\Delta\text{TAXEXP}_{t+1}$ που ερμηνεύεται από το μοντέλο είναι $R^2 = 0,054$.

Πίνακας 7: Ανάλυση Διασποράς (ANOVA) 2008

Model		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1	Regression	,006	2	,003	5,810	,004 ^b
	Residual	,097	202	,000		
	Total	,103	204			

a. Dependent Variable: TAXEXP

b. Predictors: (Constant), Perm, Temp

Σύμφωνα με τον έλεγχο F, η παλινδρόμηση που εξετάστηκε είναι στατιστικά σημαντική (p-value = 0,004).

Πίνακας 8: Συντελεστές 2008

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
		B	Std. Error	Beta		
1	(Constant)	,000	,002		,211	,833
	Temp	-,011	,016	-,048	-,684	,495
	Perm	,061	,018	,239	3,408	,001

a. Dependent Variable: TAXEXP

Το μοντέλο που προκύπτει είναι το εξής:

$$\Delta\text{TAXEXP}_{2008} = 0 - 0,011 * \text{TEMP}_{2008} + 0,061 * \text{PERM}_{2008}$$

Αναφορικά με τα πρόσημα των συντελεστών, για να έχει ισχύ η ερευνητική υπόθεση χρειάζεται το πρόσημο των μόνιμων ΛΦΔ να είναι θετικό και το οποίο επαληθεύεται από τον παραπάνω πίνακα. Επιπλέον, ο συντελεστής των μόνιμων ΛΦΔ είναι στατιστικά σημαντικός (p-value = 0,001) και κατ' επέκταση οι μόνιμες ΛΦΔ επιδρούν στη μεταβολή των φορολογικών δαπανών. Επομένως, η αύξηση των μόνιμων ΛΦΔ οδηγεί σε αύξηση των μελλοντικών φορολογικών δαπανών για το 2008. Το αποτέλεσμα αυτό ταυτίζεται με τα αποτελέσματα της έρευνας του Jackson .

Τέλος, εξετάστηκε ο έλεγχος για την ύπαρξη αρνητικής σχέσης μεταξύ των προσωρινών ΛΦΔ και των αλλαγών στα κέρδη προ φόρων των επιχειρήσεων.

Οι υποθέσεις που εξετάστηκαν είναι οι ακόλουθες:

H₀: Δεν υπάρχει αρνητική σχέση μεταξύ των προσωρινών ΛΦΔ και των μελλοντικών αλλαγών στα κέρδη προ φόρων των επιχειρήσεων

H₂: Υπάρχει αρνητική σχέση μεταξύ των προσωρινών ΛΦΔ και των μελλοντικών αλλαγών στα κέρδη προ φόρων των επιχειρήσεων

Το μοντέλο έχει την εξής μορφή:

$$\Delta\text{PRETAX}_{t+1} = \alpha + \beta_1\text{PERM}_t + \beta_2\text{TEMP}_t + \varepsilon_t$$

όπου:

$\Delta\text{PRETAX}_{t+1}$ = δείκτης μεταβολών των προ φόρων κερδών των επιχειρήσεων για το 2008

β_1, β_2 = άγνωστες παράμετροι

PERM = τιμή της ανεξάρτητης μεταβλητής που περιγράφει τις μόνιμες διαφορές

TEMP = τιμή της ανεξάρτητης μεταβλητής που περιγράφει τις προσωρινές διαφορές

ε_t = τυχαία σφάλματα

Τα αποτελέσματα του μοντέλου παρουσιάζονται παρακάτω:

Πίνακας 9: Σύνοψη μοντέλου 2008

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
1	,483 ^a	,234	,226	,07647

a. Predictors: (Constant), Perm, Temp

Παρατηρείται ότι το ποσοστό της μεταβλητότητας των $\Delta\text{PRETAX}_{t+1}$ που ερμηνεύεται από το μοντέλο είναι $R^2 = 0,234$.

Πίνακας 10: Ανάλυση Διασποράς (ANOVA) 2008

Model		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1	Regression	,360	2	,180	30,806	,000 ^b
	Residual	1,181	202	,006		
	Total	1,541	204			

a. Dependent Variable: ΔPRETAX

b. Predictors: (Constant), Perm, Temp

Σύμφωνα με τον παραπάνω έλεγχο F, είναι εμφανής η σημαντικότητα της παλινδρόμησης ($p\text{-value} \approx 0$)

Πίνακας 11: Συντελεστές 2008

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized	t	Sig.
		B	Std. Error	Coefficients Beta		
1	(Constant)	-,029	,006		-4,690	,000
	Temp	,030	,056	,034	,546	,586
	Perm	-,486	,063	-,490	-7,764	,000

a. Dependent Variable: ΔPRETAX

Το μοντέλο που προκύπτει είναι το εξής:

$$\Delta\text{PRETAX}_{2008} = -0,029 + 0,030 * \text{TEMP}_{2008} - 0,486 * \text{PERM}_{2008} \quad (3)$$

Το πρόσημο των προσωρινών ΛΦΔ είναι θετικό και στατιστικά μη σημαντικό ($p\text{-value} = 0,586 > 0,05$) και επομένως δεν απορρίπτεται η μηδενική υπόθεση. Συνεπώς, δεν υπάρχει αρνητική σχέση μεταξύ των προσωρινών ΛΦΔ και των μελλοντικών αλλαγών στα κέρδη προ φόρων των επιχειρήσεων. Η διαπίστωση αυτή δεν συμβαδίζει με τα αποτελέσματα στα οποία κατέληξε ο Jackson, ωστόσο αυτό μπορεί να ερμηνευθεί ως το ότι οι προσωρινές ΛΦΔ δεν αποτελούν βασικό παράγοντα στις μειώσεις των μελλοντικών κερδών προ φόρων της επιχείρησης.

Συνοψίζοντας για το 2008, συμπεράναμε ότι η μεταβολή των καθαρών κερδών επηρεάζεται αρνητικά από τις μόνιμες ΛΦΔ (παλινδρόμηση 1) καθώς και ότι οι μόνιμες ΛΦΔ οδηγούν σε αύξηση των μελλοντικών φορολογικών δαπανών (παλινδρόμηση 2). Τέλος, τα αποτελέσματα της παλινδρόμησης (3) καταλήγουν στο συμπέρασμα ότι δεν υπάρχει αρνητική σχέση μεταξύ μόνιμων ΛΦΔ και μελλοντικών αλλαγών στα κέρδη προ φόρων.

Στη συνέχεια, θα πραγματοποιηθούν και οι αντίστοιχοι έλεγχοι για το έτος 2010.

5.2 Εκτίμηση υποδείγματος για το 2010

Συγκεκριμένα, στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζονται τα περιγραφικά μέτρα για τις αντίστοιχες μεταβλητές που περιληφθήκαν στο δείγμα για το 2010.

Πίνακας 12: Περιγραφικά στατιστικά 2010

	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
Cap_Exp	206	,00	983888,00	21944,0922	101009,17000
Def_Tax	203	-194100,00	449348,00	6593,4089	38882,97596
EBIT	204	-74844,00	899530,00	16912,6863	101108,23470
Funds_from_operators	206	-236435,00	1495228,00	26535,0000	148985,89600
Income_taxes	206	-6750,00	313748,00	6883,9709	31724,72504
Income_taxes_payable	109	,00	305978,00	10637,7615	35553,43292
Net_income	206	-89738,00	575802,00	3824,9757	62098,86949
Net_income_common	206	-89738,00	575802,00	3824,9757	62098,86949
Net_sales_revenues	206	,00	8476805,00	296352,8447	988954,42970
Pretax_income	206	-88286,00	889550,00	9782,4757	88254,80659
PPE	206	2,00	13354142,00	215132,0922	1022053,98500
ROA	205	-29,97	46,22	-1,0090	6,87812
Total_assets	206	1801,00	16200399,00	433117,4854	1440752,21400

Σε αντιπαραβολή με τα αποτελέσματα του 2008 παρατηρούμε ότι το καθαρό κέρδος των επιχειρήσεων καθώς και το καθαρό κέρδος που διατίθεται για κοινές μετοχές εμφανίζεται εξαιρετικά μειωμένο από 10499,70 εκ.€ το 2008 σε 3824,97 εκ.€ για το 2010. Επίσης, παρατηρούνται σημαντικές αυξήσεις στις αναβαλλόμενες φορολογικές υποχρεώσεις από 4920,60 εκ. € σε 6593,40 εκ. € και μειώσεις στα κεφάλαια από λειτουργικές δραστηριότητες 27506,5561 εκ. € σε 26535,0000 εκ. €, ενώ ο δείκτης απόδοσης των περιουσιακών στοιχείων μετατρέπεται από θετικός σε αρνητικός, υποδηλώνοντας την μείωση γενικότερα της δραστηριότητας των επιχειρήσεων λόγω της οικονομικής κρίσης. Μειωμένα επίσης εμφανίζονται σε σχέση με την προηγούμενη χρονιά τα κέρδη προ φόρων και τόκων και τα κέρδη προ φόρων. Αυξημένες πάντως παρατηρούνται οι δαπάνες για εξοπλισμό ακίνητα και εγκαταστάσεις, ενώ μειωμένες εμφανίζονται οι κεφαλαιουχικές δαπάνες και οι φόροι πληρωτέοι.

Από την παραπάνω σύντομη παρουσίαση των δεδομένων διαπιστώνουμε ότι ο ερχομός της οικονομικής κρίσης στη ελληνική οικονομία επηρέασε σημαντικά την αποτελεσματικότητα και την κερδοφορία των επιχειρήσεων από το πρώτο κιάλας έτος.

Όπως και στο έτος 2008 ο αριθμός παρατηρήσεων που χρησιμοποιείται για την κάθε μεταβλητή είναι διαφορετικός καθώς δεν ελήφθησαν υπόψη οι επιχειρήσεις επιχειρήσεις οι οποίες για τα εν λόγω μεγέθη δεν παρουσίαζαν δεδομένα για το 2008.

Επιπλέον, ο πίνακας συσχετίσεων των μεταβλητών αυτών παρουσιάζεται στον ακόλουθο πίνακα:

Πίνακας 13: Συσχετίσεις 2010

Correlations													
	Cap_Exp	Def_Tax	EBIT	Funds_from_operators	Income_taxes	Income_taxes_payable	Net_income	Net_income_common	Net_sales_revenues	Pretax_income	PPE	ROA	Total_assets
Cap_Exp	1	0,412	0,722	0,905	0,684	0,534	0,564	0,564	0,808	0,577	0,890	0,118	0,959
Def_Tax	0,412	1	0,448	0,400	0,156	0,278	0,510	0,510	0,270	0,469	0,670	0,041	0,573
EBIT	0,722	0,448	1	0,869	0,926	0,925	0,954	0,954	0,799	0,972	0,721	0,488	0,772
Funds_from_operators	0,905	0,400	0,869	1	0,849	0,698	0,733	0,733	0,775	0,742	0,889	0,275	0,925
Income_taxes	0,684	0,156	0,926	0,849	1	0,915	0,807	0,807	0,801	0,858	0,589	0,446	0,697
Income_taxes_payable	0,534	0,278	0,925	0,698	0,915	1	0,897	0,897	0,731	0,940	0,491	0,620	0,564
Net_income	0,564	0,510	0,954	0,733	0,807	0,897	1	1,000	0,692	0,989	0,632	0,539	0,627
Net_income_common	0,564	0,510	0,954	0,733	0,807	0,897	1,000	1	0,692	0,989	0,632	0,539	0,627
Net_sales_revenues	0,808	0,270	0,799	0,775	0,801	0,731	0,692	0,692	1	0,714	0,638	0,324	0,775
Pretax_income	0,577	0,469	0,972	0,742	0,858	0,940	0,989	0,989	0,714	1	0,610	0,533	0,636
PPE	0,890	0,670	0,721	0,889	0,589	0,491	0,632	0,632	0,638	0,610	1	0,093	0,951
ROA	0,118	0,041	0,488	0,275	0,446	0,620	0,539	0,539	0,324	0,533	0,093	1	0,146
Total_assets	0,959	0,573	0,772	0,925	0,697	0,564	0,627	0,627	0,775	0,636	0,951	0,146	1

Ομοίως με το 2008 οι αντίστοιχες συσχετίσεις για το 2010 είναι οι εξής:

- Εισπράξεις κεφαλαίων από λειτουργικές δραστηριότητες - κέρδη προ φόρων και τόκων (0.9)
- Φόρος εισοδήματος - κέρδη προ φόρων και τόκων (0.954)
- καθαρό εισόδημα μετά φόρων- κέρδη προ φόρων και τόκων
- καθαρό εισόδημα μετά φόρων – Φόρος εισοδήματος
- καθαρό εισόδημα που διατίθεται για κοινές μετοχές - Φόρος εισοδήματος

- προ φόρων εισόδημα - κέρδη προ φόρων και τόκων
- προ φόρων εισόδημα - Φόρος εισοδήματος
- προ φόρων εισόδημα- καθαρό εισόδημα μετά φόρων
- προ φόρων εισόδημα - καθαρό εισόδημα που διατίθεται για κοινές μετοχές
- επενδύσεις σε ακίνητα εγκαταστάσεις και εξοπλισμό- σύνολο περιουσιακών στοιχείων
- επενδύσεις σε ακίνητα εγκαταστάσεις και εξοπλισμό -κεφαλαιουχικές δαπάνες
- σύνολο περιουσιακών στοιχείων - κεφαλαιουχικές δαπάνες

Προχωρώντας τώρα στο κυρίως θέμα ανάλυσης, η εξέταση της πρώτης ερευνητικής υπόθεσης επιβάλλει τον προσδιορισμό πρώτα του αν οι μεταβολές των κερδών επηρεάζονται περισσότερο από τις μόνιμες ή τις προσωρινές ΛΦΔ. Σε αυτή τη περίπτωση, η ανάλυση παλινδρόμησης έχει ως ακολούθως:

Πίνακας 14: Σύνοψη μοντέλου ΔΝΙ 2010

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
1	,307 ^a	,094	,085	,06858

a. Predictors: (Constant), PERM, TEMP

Όπως διαπιστώνεται από τον παραπάνω πίνακα, το ποσοστό της μεταβλητότητας των ΔΝΙt που ερμηνεύεται από το μοντέλο είναι $R^2 = 0,094$.

Πίνακας 15: Ανάλυση Διασποράς ΔΝΙ (ANOVA) 2010

Model		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1	Regression	,099	2	,049	10,476	,000 ^b
	Residual	,945	201	,005		
	Total	1,044	203			

a. Dependent Variable: ΔΝΙ

b. Predictors: (Constant), PERM, TEMP

Σύμφωνα με τον παραπάνω έλεγχο F, είναι εμφανής η σημαντικότητα της παλινδρόμησης ($p\text{-value} \approx 0$)

Πίνακας 16: Συντελεστές ΔΝΙ 2010

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized	t	Sig.
		B	Std. Error	Coefficients Beta		
1	(Constant)	-,031	,006		-5,155	,000
	TEMP	-,239	,130	-,156	-1,845	,066
	PERM	-,356	,080	-,375	-4,452	,000

a. Dependent Variable: ΔΝΙ

Το μοντέλο που προκύπτει είναι το εξής:

$$\Delta N I_{2010} = -0,031 - 0,239 * TEMP_{2010} - 0,356 * PERM_{2010}$$

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της παραπάνω παλινδρόμησης για το 2010 παρατηρείται ότι η μεταβολή των κερδών επηρεάζεται αρνητικά τόσο από τις προσωρινές όσο και από τις μόνιμες διαφορές. Ωστόσο, ο συντελεστής των μόνιμων ΛΦΔ είναι στατιστικά σημαντικός ($p\text{-value} \approx 0$) και επομένως οι μόνιμες ΛΦΔ φαίνεται να επιδρούν στη μεταβολή των καθαρών κερδών για αυτήν την περίοδο. Συνεπώς, η αύξηση των μόνιμων ΛΦΔ οδηγεί σε μείωση των μελλοντικών καθαρών κερδών. Αντίθετα, ο συντελεστής των προσωρινών ΛΦΔ δεν είναι στατιστικά σημαντικός καθώς το $p\text{-value}$ (0,066) είναι μεγαλύτερο από 0,05.

Στη συνέχεια, πραγματοποιήθηκε έλεγχος για να εξεταστεί η ύπαρξη θετικής σχέσης μεταξύ των μόνιμων ΛΦΔ και των αλλαγών στα φορολογικά έξοδα των επιχειρήσεων.

Οι υποθέσεις που εξετάστηκαν είναι της παρακάτω μορφής:

H_0 : Δεν υπάρχει θετική σχέση μεταξύ των μόνιμων ΛΦΔ και των μελλοντικών αλλαγών στα φορολογικά έξοδα των επιχειρήσεων.

H_1 : Υπάρχει θετική σχέση μεταξύ των μόνιμων ΛΦΔ και των μελλοντικών αλλαγών στα φορολογικά έξοδα των επιχειρήσεων.

$$\Delta TAXEXP_{t+1} = \alpha + \beta_1 PERM_t + \beta_2 TEMP_t + \varepsilon_t$$

Τα αποτελέσματα του μοντέλου παρουσιάζονται παρακάτω:

Πίνακας 17: Σύνοψη μοντέλου $\Delta TAXEXP$ 2010

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
1	,156 ^a	,024	,015	,02938

a. Predictors: (Constant), PERM, TEMP

Το ποσοστό της μεταβλητότητας των $\Delta TAXEXP_{t+1}$ που ερμηνεύεται από το μοντέλο είναι $R^2 = 0,024$.

Πίνακας 18: Ανάλυση Διασποράς (ANOVA) $\Delta TAXEXP$ 2010

Model		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1	Regression	,004	2	,002	2,515	,083 ^b
	Residual	,174	201	,001		
	Total	,178	203			

a. Dependent Variable: $\Delta TAXEXP$

b. Predictors: (Constant), PERM, TEMP

Σύμφωνα με τον παραπάνω έλεγχο F, παλινδρόμηση που εξετάζεται δεν είναι στατιστικά σημαντική ($p\text{-value} = 0,083 > 0,05$).

Αυτή η διαπίστωση μπορεί να σημαίνει ότι οι μεταβολές των φορολογικών δαπανών μπορεί να οφείλεται σε άλλους παράγοντες, ίσω κοινωνικούς πολιτικούς ή άλλους οικονομικούς παράγοντες που δεν έχουν ληφθεί υπόψη σε αυτό το δείγμα.

Πίνακας 19: Συντελεστές ΔΤΑΧΕΡ 2010

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized	t	Sig.
		B	Std. Error	Coefficients Beta		
1	(Constant)	-.009	,003		-3,646	,000
	TEMP	-.055	,056	-.087	-,996	,321
	PERM	-.075	,034	-,193	-2,202	,029

a. Dependent Variable: ΔΤΑΧΕΡ

Το μοντέλο που προκύπτει είναι το εξής:

$$\Delta\text{TAXEXP}_{2010} = -0,009 - 0,055 * \text{TEMP}_{2010} - 0,075 * \text{PERM}_{2010}$$

Όπως αναφέρθηκε παραπάνω η μη σημαντικότητα του μοντέλου δεν οδηγεί σε ασφαλή συμπεράσματα για περαιτέρω επεξήγηση των αποτελεσμάτων.

Στη συνέχεια, εξετάζεται η ύπαρξη αρνητικής σχέσης μεταξύ των προσωρινών ΛΦΔ και των μελλοντικών αλλαγών στα κέρδη προ φόρων των επιχειρήσεων.

Ο έλεγχος που θα εξεταστεί είναι ο ακόλουθος:

H0: Δεν υπάρχει αρνητική σχέση μεταξύ των προσωρινών ΛΦΔ και των μελλοντικών αλλαγών στα κέρδη προ φόρων των επιχειρήσεων

H2: Υπάρχει αρνητική σχέση μεταξύ των προσωρινών ΛΦΔ και των μελλοντικών αλλαγών στα κέρδη προ φόρων των επιχειρήσεων

$$\Delta\text{PRETAX}_{t+1} = \alpha + \beta_1\text{PERM}_t + \beta_2\text{TEMP}_t + \varepsilon_t$$

Πίνακας 20: Σύνοψη μοντέλου ΔΡΕΤΑΧ 2010

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
1	,221 ^a	,049	,039	,06913

a. Predictors: (Constant), PERM, TEMP

Παρατηρείται ότι το ποσοστό της μεταβλητότητας των $\Delta\text{PRETAX}_{t+1}$ που ερμηνεύεται από το μοντέλο είναι $R^2 = 0,049$.

Πίνακας 21: Ανάλυση Διασποράς (ANOVA) ΔΡΕΤΑΧ 2010

Model		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1	Regression	,049	2	,025	5,141	,007 ^b
	Residual	,961	201	,005		
	Total	1,010	203			

a. Dependent Variable: ΔΡΕΤΑΧ

b. Predictors: (Constant), PERM, TEMP

Σύμφωνα με τον παραπάνω έλεγχο F, είναι εμφανής η σημαντικότητα της παλινδρόμησης (p-value = 0,007) .

Πίνακας 22: Συντελεστές ΔΡΕΤΑΧ 2010

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
		B	Std. Error	Beta		
1	(Constant)	-,026	,006		-4,285	,000
	TEMP	-,177	,131	-,117	-1,352	,178
	PERM	-,252	,081	-,271	-3,133	,009

a. Dependent Variable: ΔΡΕΤΑΧ

Το μοντέλο που προκύπτει είναι το εξής:

$$\Delta\text{PRETAX}_{2010} = -0,026 - 0,177 * \text{TEMP}_{2010} - 0,252 * \text{PERM}_{2010}$$

Το πρόσημο του συντελεστή των προσωρινών ΛΦΔ είναι αρνητικό και μη στατιστικά σημαντικό ($p\text{-value} = 0,178 > 0.05$) κάτι το οποίο οδηγεί στην μη απόρριψη της H_0 . Επομένως, δε φαίνεται να υπάρχει σημαντική αρνητική σχέση μεταξύ των προσωρινών ΛΦΔ και των μελλοντικών αλλαγών στα κέρδη προ φόρων των επιχειρήσεων.

Τα αποτελέσματα σχετικά με τις αλλαγές στα κέρδη προ φόρων για το έτος 2010 έρχεται σε πλήρη συμφωνία με τα αποτελέσματα του 2008, κάτι το οποίο υποδηλώνει ότι η έλευση της οικονομικής κρίσης δεν διαφοροποίησε τα αποτελέσματα.

Συνοψίζοντας για το 2010, συμπεράναμε ότι η μεταβολή των καθαρών κερδών επηρεάζεται αρνητικά από τις μόνιμες ΛΦΔ (παλινδρόμηση 1). Ωστόσο σε αντιπαραβολή με το 2008, οι μόνιμες διαφορές δεν φαίνεται να επηρεάζουν τις μεταβολές των φορολογικών δαπανών (παλινδρόμηση 2), καθώς η παλινδρόμηση που εξετάζεται δεν είναι στατιστικά σημαντική. Τέλος, τα αποτελέσματα της παλινδρόμησης (3) καταλήγουν στο συμπέρασμα ότι δεν υπάρχει αρνητική σχέση μεταξύ μόνιμων ΛΦΔ και μελλοντικών αλλαγών στα κέρδη προ φόρων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6^ο

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Στην παραπάνω έρευνα επιχειρήθηκε να αναλυθεί η σχέση μεταξύ ΛΦΔ και των μελλοντικών αλλαγών τόσο στα κέρδη προ φόρων των επιχειρήσεων όσο και των φορολογικών δαπανών τους. Συνοψίζοντας τα αποτελέσματα των δύο ετών με βάση τις ερευνητικές υποθέσεις παρατηρείται ότι:

- Υπάρχει αρνητική σχέση μεταξύ των μόνιμων διαφορών και των μεταβολών των καθαρών κερδών και στα δύο έτη που εξετάστηκαν
- Υπάρχει θετική σχέση μεταξύ των μόνιμων ΛΦΔ και των μελλοντικών φορολογικών δαπανών των επιχειρήσεων για το έτος 2008
- Δεν υπάρχει αρνητική σχέση μεταξύ προσωρινών ΛΦΔ και αλλαγών στα κέρδη προ φόρων και στα δύο έτη

Συνδέοντας τα αποτελέσματα της έρευνας με την αρθρογραφία, προκύπτει ότι τα αποτελέσματα σχετικά με τη σχέση των καθαρών κερδών και των μόνιμων διαφορών έρχονται σε πλήρη συμφωνία με τα αποτελέσματα που εξήγαγε στην ερευνά του ο Jackson (2015) . Στην πρώτη ερευνητική υπόθεση παρατηρείται ότι τα αποτελέσματα διαφέρουν μεταξύ των δύο ετών που εξετάστηκαν. Στο έτος 2008 τα αποτελέσματα συμπίπτουν με αυτά των Jackson (2015). Σχετικά με το έτος 2010 δεν καταλήξαμε σε ασφαλή συμπεράσματα λόγω της μη σημαντικότητας του μοντέλου. Τέλος, τα αποτελέσματα της δεύτερης υπόθεσης συνδέονται κυρίως με τις έρευνες των Lev και Nissim (2004) και της Hanlon (2005) οι οποίοι καταλήγουν στο συμπέρασμα ότι ενώ διαφαίνονται πληροφορίες σχετικά με τις ΛΦΔ και των μελλοντικών κερδών της επιχείρησης, ουσιαστικά δεν είναι σαφής η σχέση αυτής της αιτιότητας.

Στο σημείο αυτό είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι οι μεταβολές αυτές μπορεί να οφείλονται σε εξωγενείς παράγοντες οι οποίοι δεν έχουν συμπεριληφθεί στο δείγμα. Τέτοιοι παράγοντες μπορεί να έχουν σχέση με την πολιτική αβεβαιότητα που προκαλεί κίνητρα για χειραγώγηση και φοροδιαφυγή, την ανεπάρκεια του φορολογικού συστήματος αλλά και οι εγγενείς αδυναμίες του λογιστικού συστήματος μιας επιχείρησης.

Τέλος, αξίζει να σημειωθεί ότι η ανάλυση περισσότερων ετών μετά την οικονομική κρίση, θα μπορούσε ίσως να δώσει πληροφορίες σχετικά με το αν όντως τα μελλοντικά κέρδη και οι προσπάθειες μείωσης των φορολογικών δαπανών των επιχειρήσεων συνδέονται με τις προσωρινές και μόνιμες διαφορές. Επιπροσθέτως, οι επιχειρήσεις δεν φαίνεται να διαφοροποιούν σημαντικά τη συμπεριφορά τους, και έτσι θα πρέπει να εξεταστούν εις βάθος άλλοι οικονομικοί και μη παράγοντες που εξηγούν τα βαθύτερα αίτια της μεταβολής των μελλοντικών κερδών, πέρα από τις ΛΦΔ.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Ayers, B.C., Jiang J.X., & Laplante, S.K. (2009). 'Taxable Income As A Performance Measure: The Effects Of Tax Planning And Earnings Quality'. *Contemporary Accounting Research* 26(1), pp. 15-54.
2. Beresford, D. R. (1983). *Accounting for income taxes: A review of alternatives*. Financial Accounting Standards.
3. Blaylock, B., Shevlin, T., & Wilson, R. J. (2011). Tax avoidance, large positive temporary book-tax differences, and earnings persistence. *The Accounting Review*, 87(1), pp. 91-120.
4. Blaylock, B., Gaertner, F., & Shevlin, T. (2015). The association between book-tax conformity and earnings management. *Review of Accounting Studies*, 20(1), pp. 141-172.
5. Desai, M. A. & Dharmapala, D. (2006). Corporate Tax Avoidance and High Powered Incentives. *Journal of Financial Economics* 79, pp. 145-179.
6. Ecker, F., Francis, J., Kim, I., Olsson, P. & Schipper, K (2006). 'A Returns-Based Representation Of Earnings Quality'. *The Accounting Review* 81(4), pp. 749-780.
7. Graham, J., Raedy, J., & Shackelford, D. (2012). Research in accounting for income taxes. *Journal of Accounting & Economics*, 53, pp. 412-434.
8. Guenther, D. (2011). What Do We Learn from Large Book-Tax Differences? Working paper, University of Oregon.
9. Hanlon, M. (2005). The persistence and pricing of earnings, accruals, and cash flows when firms have large book-tax differences. *The Accounting Review*, 80(1), pp. 137-166.
10. Jackson, M. (2009). *Book-Tax Differences and Earnings Growth*. Dissertation, University of Oregon Graduate School
11. Jackson, M. (2015). *Book-Tax Differences and Future Earnings Changes*. *American Accounting Association*, 37(2), pp. 49-73.
12. Joos, P., Pratt, J., & Young, D. (2000). Book-tax differences and the value relevance of earnings. Working paper, Massachusetts Institute of Technology.
13. Lev, B., & Nissim, D. (2004). Taxable income, future earnings, and equity values. *The Accounting Review*, 79(4) pp 1039-1074.
14. Manzon Jr, G. B., & Plesko, G. A. (2001). The relation between financial and tax reporting measures of income. *Tax L. Rev.*, pp. 55, 175.
15. Plesko, G. (2004). Corporate Tax Avoidance and the Properties of Corporate Earnings. *National Tax Journal* 57(3), pp. 729-737.

16. Plesko, G. (2003). An Evaluation of Alternative Measures of Corporate Tax Rates. *Journal of Accounting and Economics*, 35, pp. 201-226.
17. Ye, K.T. (2006). Earnings management and payment of income tax: research based on book tax difference. *China Accounting Review*, 2, pp. 205-223.
18. Dhaliwal, D., C. Gleason, and L. Mills. 2004. Last chance earnings management: Using the tax expense to meet analysts' forecasts. *Contemporary Accounting Research* 21 (2), pp. 431-459.
19. Hanlon, M., & Heitzman, S. (2010). A review of tax research. *Journal of Accounting & Economics*, 50(2-3), pp. 127-178.
20. Phillips, J., Pincus, M., & Rego, S. O. (2003). Earnings management: New evidence based on deferred tax expense. *The Accounting Review*, 78(2), pp. 491-521.
21. Schallheim, J., & Wells, K. (2006). Debt and taxes: A new measure for non-debt tax shields. Unpublished working paper. University of Utah, Salt Lake City, UT.
22. Chi, S., M. Pincus, and S.H. Teoh. 2014. Mispricing of book-tax differences and the trading behavior of short sellers and insiders. *The Accounting Review*, 89 (2), pp. 511-543.
23. Dechow, P. M., & Dichev, I. D. (2002). The quality of accruals and earnings: The role of accrual estimation errors. *The accounting review*, 77(s-1), pp .35-59.
24. Palepu, K. G., Healy, P. M., & Bernard, V. L. (2000). *Business Analysis and Valuation. Using Financial Statements*, Thompson Learning. City, OH.
25. Mills, L. (1998). Book-tax differences and Internal Revenue Service adjustments. *Journal of Accounting Research*, 36 (2), pp. 343-356.
26. Weber, D. 2009. Do analysts and investors fully appreciate the implications of book-tax differences for future earnings? *Contemporary Accounting Research*, 26 (4): pp. 1175-1206.
27. Dyreng, S. D., Hanlon, M., & Maydew, E. L. (2008). Long-run corporate tax avoidance. *the accounting review*, 83(1), 61-82.
28. Hanlon, M. (2003). What can we infer about a firm's taxable income from its financial statements?. *National Tax Journal*, pp.831-863.
29. Comprix, J., R. Graham, and J. Moore. 2011. Empirical evidence on the impact of book-tax differences on divergence of opinion among investors. *Journal of the American Taxation Association*, 33 (1), pp. 51-78.
30. Callihan, D. S. (1994). Corporate effective tax rates: A synthesis of the literature. *Journal of Accounting Literature*, 13, 1.
31. Wysocki, P. D. (2004). Discussion of ultimate ownership, income management, and legal and extra-legal institutions. *Journal of Accounting Research*, 42(2), pp. 463-474.

32. Wilson, R. J. (2009). An examination of corporate tax shelter participants. *The Accounting Review*, 84(3), pp. 969-999.
33. Frank, M. M., Lynch, L. J., & Rego, S. O. (2009). Tax reporting aggressiveness and its relation to aggressive financial reporting. *The Accounting Review*, 84(2), 467-496.
34. Francis, J., LaFond, R., Olsson, P., & Schipper, K. (2005). The market pricing of accruals quality. *Journal of accounting and economics*, 39(2), pp. 295-327.
35. Dechow, P., Ge, W., & Schrand, C. (2010). Understanding earnings quality: A review of the proxies, their determinants and their consequences. *Journal of accounting and economics*, 50(2-3), pp. 344-401.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Grant Thornton (2007), Διεθνή πρότυπα χρηματοοικονομικής πληροφόρησης, I.F.R.S.: εξειδικευμένα θέματα, Εκδόσεις Grant Thornton.

Grant Thornton (2009), Διεθνή πρότυπα χρηματοοικονομικής αναφοράς I.F.R.S.: αναλυτική παρουσίαση, Εκδόσεις Grant Thornton.

Φύλος, Ι., & Αποστόλου, Α. (2010). Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα: Θεωρητική προσέγγιση και εφαρμογές μετατροπής. Κλειδάριθμος.

ΔΙΑΔΥΚΤΙΟ

<https://www.taxheaven.gr/>

<http://www.e-forologia.gr/>